

آ. گورگنلى

تورکمن تارىخىنىڭ

قىسقاچا كرونولوژىسى

(تارىخى واقىالارنىڭ بىلىڭى)

تورکمن خالىق اۇرۇن قديم و باى تارىخ و مدنيتته ايه دير . يونه دورلى سبأپله گۇرأ اۇز تارىخىمىزى اۇره نىپ بىلمان گلدېك .

خۇدورله نن بو چاقلانگجادا ايشده ، آتا- بابالارىمىزىنگ عاصىرلارىنگ دوامىندا دۇره دن تارىخىنىنگ مهم صاحىبالارىنى آغىتارىپ، نوسغا و گۇرلده آلالىق واقىالارى يادلايارىس .

ايشىمىزىنگ بىرىنجى بۇلومىنده تارىخى واقىالارى يىنل اساسىندا ، اىكىنجى بۇلومده بولسا اولارى گون و آى ترتىبى بىلن يرلشدىردىك .

تورکمنىستانىنگ توپراغىندا « آشل » $A \equiv \varepsilon \lambda$ تىپلى يادىگارلىكلر .	300 مونگ ينلا ياقىن
تورکمنىستانىنگ توپراغىندا «مۇسته» Muste تىپلى يادىگارلىكلر .	100 مونگ ينلا ياقىن
تورکمنىستاندا « نوليت » زامانىنىڭ يادىگارلىكلرى .	8000- 6000 يىنل مىلاددان اۇنگ
گونورتا تورکمنىستاندا اكرانچىلىغىنگ اۇسوشى .	7000 م .

	اۈنگ
گىچكى «ئىئوليت» زامانىنىڭ يادىگار لىكلرى.	5000- 4000 يىل م. اۈنگ
گونورتا توركىمىستاندا مىس، بورنچ و دمىر مەدىتىنىڭ اۈسۈشى.	5000 م. ۱
توركىمىستاننىڭ توپراغىنىدا «ئىئوليت» و بورنچ زامانىنىڭ يادىگار لىكلرى. اۈنو I-III، نمازگا I-IV مەدىتلىرى.	4000- 2000 يىل م. اۈنگ
ايركى دمىر زامانىنىڭ يادىگار لىكلرى (اۈنو IV، قەدىمى دەستان مەدىتى)	2000 يىل م. ۱
قەدىمى حوارزم مەدىتى اۈسۈپ، توركىستاندا اولى دۈولتە اۈورۈلپار. گۈنبارت توركىستاندا توركى مەدىتى اۈسپار. مارى مەدىتىنىڭ گۈچلى دۈورى.	4000 م. ۱
ساكالار (اسكىت لىر) اروپا گۈچپار.	750 م. ۱
شاھزادا تومارخانم (تومارىس) ھامنىشىلەر پادىشاھسى كوروشى يىنگپار.	434 م. ۱
مقدونىيە لى اسكندرىنگ مارا يۈرۈشى.	339 م. ۱
پارت (پارلار / اشكانى) اوروغلى ارشاك (ارتك)، اردوغان سردارلار اترك- تىن توپراغىنى ايه لپار. ساكالار يىنگىلپ، سارماتلار قەدراتى الە گچپار.	250 م. ۱
پارلار دۈولتىنىڭ باش توتانى ارشاك نوسايدا تاج گە بىپ اول ىرى اۈز پاپتاغتى ادىار.	247 م. ۱
گۈك توركلرىنگ باش توتانى تۈمن خان حاكىمىتە بىتپار. ھون (گۈن)	209 م. ۱

توركلرينگ سردارى مته خان دۆولت باشتوتانى بوليار.	
مته خانينگ اولومى.	174 م. ا
حاضركى توركلرينگ آتا-بابالارى حاساپلانىن « يوه چىلر » ايسسى كۆله گلبأرلر.	160 م. ا
توركمينيستاندا مسيحي دىنى ياي ايار	300 ميلادى
جيحون و مارى تۆوه رگينده ابدال(هياطله/اق هونلار) دۆولتى دۆره دىليار .	425 م
ساسانىيلاردان ايران پادشاسى بهرام(بايرام) باشىنجى ابدال توركلرى نىنگ اوستونه قانلى يۇرىشى. ابدالى خان ماريدا اولدور يليار .	426 م
چين امپراطور ليغى نىنگ 3-نجى اوروغى توبايلار نىنگ قيسىشى نتيجه سينده، التاي و قلىچ خانليغىندا اوتوران توركلر توركىستانا گۇچيار .	433 م
گونباتار هونلار نىنگ سردارى ايتىلا تاغتا چىقيار .	434 م
ايتلانىنگ اروپا(روم) طار اپ تاريخى يۇرىشى.	452 م
ايتلانىنگ اولومى.	454 م
فارادىنگ باش توتانليغىندا ماريدا حالق نىنگ گۆره شى مۇچ آيار . تورك حاقانى تومن خان "جىوان-جىوان" لارى ينگيار ، بييك گونباتار تورك دۆولتى دوغانلار ايسىمى خان و موحان خان طار اپىندان دۆره دىليار .	522 م
تومن اوغلى قلى خان حاكميته يتيار .	533 م
قلى خان اوغلى موحان خان قدراتى ايه ليار .	534 م
حازار توركلرينگ گونورتا اورسىده يۇرىشى.	550 م

552 م	آوارلار، گۆك توركلر طاراپىندان يىنگىليار.
566 م	آبدال حاكىمىتىنى آرادان گۆترمك اوچىن گۆك توركلرىنىڭ سردارى اىستىمىخان خسرو انوشىروان بىلەن بىرلىشىار.
576-603 م	اىستىمىخاننىڭ اوغلى تارپونىڭ حىكم سۆرن دۇورى.
582 م	گۆك تورك دۇولتى گوندو غار و گونباتار شاحالارىنا بۇلۇتۇيار.
605 م	تورك سردارى چۆل خان ايران پادىشاسى خسرو ساسانىنىڭ قارشىسىنا آياغا قالىار.
610 م	قىزىل آلان ديوارى كومىشدفە دن سالنىپ باشلانيار.
630 م	گوندو غار گۆك تورك دۇولتى دارغايار. حازار توركلرى اركىنلىگە قاوشىيار.
638 م	گونباتار توركلرى ايكأ بۇلۇنۇيار.
650 م	ايران پادىشاسى يزدگىرد 3-نجى عاراپلارنىڭ ھجومىنە تآپ گىتىرمان مارا سىغىنيار.
651-661 م	عاراپلار خراسانى ايه لىيار. چۆل خان دھستان و حازار ياقاسىندا عاراپلار بىلەن سۇوشىيار.
680 م	قوتلوق خان گوك تورك دۇولتىنى قايتادان دىكلدىپ حالق طاراپىندان ايلترىش لاقامىنى آليار.
691 م	قوتلوق خاننىڭ اولۇمى.
731 م	قوتلوق خان اوغلى قول تگىن خاننىڭ اولۇمى. (تگىن = شاھزادە)
734 م	قوتلوق خان اوغلى بىلىگە حاقانىڭ اولۇمى.
744 م	اويغور توركلرى، گۆك تورك دۇولتىنى آغدارىيار.
744-840 م	اويغورلارنىڭ حىكم سۆرن دۇورى.
840 م	قىرقيز توركلرى اويغورلارى يىنگىيار.

845 م	مازندران حاكىمى قارن اوغلى مازيارىنىڭ بوپروغى بىلن قىزىل آلان دىوارى نىنىڭ دورقى تازە لنىار .
889 م	اسلام دىنىنى ياپراتماق اوچىن بغداد خلىفە سى اوغوز توركلرىنىڭ آراسىنا ابن فضلانى ابىرىار .
923 م	چىن دە چۆل توركلرى قىدراتا يتىار .
932 م	قاراحانلى توركلرىنىڭ سىردارى ساتىق بوغراخان حاكىمىتە يتىار . ابلىكىچى مسلمان تورك دۆلتى نىنىڭ دۆببى توتولىار .
937 م	وشمىگىر اوغلى قابوس ، گورگن (حاضىركى كومىت) شأهرى نىنىڭ حاكىمى بولىار . كومىت منارە سى بنا ادبلىار .
969 م	مسعودى مَرَوَزى (مارىلى) اوزى نىنىڭ شاهنامە اثرىنى يازىار . بو سونىڭقى يازىلان شاهنامە لارا نوسغا بولدى .
973-1048 م	بلىلى تورك فىلسوفى ، فىلولوگ (لغت شناس) و رياضى عالمى ابورىحان بىرونى نىنىڭ ياشان دؤورى .
8 اگوست 980	بلىلى تورك عالمى ابن سىنانىنىڭ دوغلان كوتى .
998 م	غازى (سؤوشىجىڭ) لاقاملى ، تورك اصىللى (غازنالى/غزنوى) سلطان محمود تاغتا چىقىار .
1032 م	سلجوقلى توركىملر خوراسان و اورگنجه گؤچىار .
18 ژوئىن 1037	ابن سىنا آرادان چىقىار .
1040 م	مارىنىڭ تۆوہ رگىندە مشهور دىندانقان سؤوشىندە سلجوقلار ، غازنالى دؤلتىنى آغدارىار . توغرىل بىگ سلجوقلى توركىمن دؤلتى نىنىڭ دۆببىنى توتىار .

1060 م	سلطان سانجارینگ بویروغی بیلن آستر اباد و گورگنه تورکمنلردن حاکیم بلله نیار.
1069 م	یوسف اولوغ حاجب خاص " قوتادقو بیلیک" (باغیت بریجی بیلم) کتایینی یازیپ بوغراخانا حودورلیار.
1071 م	سلجوقلی سلطان آلپ آرسلائینگ اولومی.
1072	کاشغارلی محمود « دیوان لغات تورک» ادلی اثرینی یازیار.
1073 م	سلجوقلی مالیک شانینگ بویروغی بیلن ماریدا رصدخانه قورولیار.
1079 م	مارینگ رصدخانه سیندا عمرخیام جلالی تقویمینی ایشلاپ دوزیار.
1101 م	سلجوقلی سلطان قلیچ آرسلان مشهور حاج سوشینده (صلایی اورشوندا) اوستونلیک قازانیار.
-1153	سلطان سانجارینگ حکم سورن دئوری.
1118 م	
مای 1153 م	غوز (اوغوز) تورکلری مارینی اله گچیریار.
7 مای 1156	سلطان سانجار 62 یاشیندا آرادان چیقیار.
1128 م	آدسیز (آتسیزخان) حوارزمینگ پادشاسی بولیار.
1157 م	سلجوقلار، حوارزمشالیلاردان ینگیلیار.
1172 م	تکش خان حوارزمده قدراتی ایه لیار.
1200 م	ایل آرسلان اوغلی تکش خانینگ اولومی.
1205 م	بالقان و حازار تۆوه رگینده نفت چیقاریلیار.
1206 م	چنگیز خان مغول گویچ ایه لاپ باشلیار.
1220 م	جلال الدین تورکمن حوارزم شاسی بولیار، حوارزم مغوللار طاراپیندان باسلیپ آینیار.
1221-22 م	مغول لار حاضیرکی تورکمنیستانی آلیار.

مغوللار بیلن سۇوشمك اوچین ھندوستانا قشون یئغناماغا گیدن جلال الدین اورگنجه دولانبار .	1224 م
مصرده مملوك تورك دۇولتى دۇره دىليار .	1250 م
أرسارى بابانینگ ياشان دۇورى . معين المرید آدى كتاب عار اچادان توركمنچا ترجمه ادليار .	1320 م
بلى تورك سردارى امير تيمورینگ دوغلان يىلى . اولومى 18 فوریه 1405	1336 م
محمد خوارزمى « محبت نامه » اثرىنى يازبار .	1353 م
تيمورىلار دۇولتى دۇره دىليار .	1370 م
توركىستانینگ مشور منجمى اولوغ بك - ينگ دوغلان گونى . اولومى 1449	24 مارس 1394
امير تيمورینگ اولومى .	18 فوریه 1405
اوزبك تورك دۇولتى دۇره دىليار .	1428 م
قازان تاتارلار يىنىگ حكم سورن دۇورى .	-1560
	1437 م
قيريم تاتارلار يىنىگ حكم سورن دۇورى . اولار سونگوندا زور بىلن اورسىده بير يگدير يليار .	-1793
	1441 م
آستراخان توركلرى يىنىگ حكم سورن دۇورى .	-1556
	1446 م
سلطان سويون بايقرا هر اتدا قدراتا يتيار .	1469 م
قاراقويونلى توركمن دۇولتى يىنىگ سونگى .	1470 م
شاهير محمد فضولى يىنىگ ياشان دۇورى .	-1556

	1498 م
شاھىر عليشير نوایى 60 ياشىنىڭ ايچىندە ارادان چىقار . دوغلان يىلى	3 ژانۋىيە
1441	1501
آق قويونلى توركىمن دۆلىتىنىڭ سونكى .	1503 م
اۈزبەك سەردارى شايبانى خان، اسماعىل صفوىنىڭ حيۋە و مارا يۇرئىنى ايزىنا سەپكىدەريار . حيوا دۆلىتىنىڭ دۇبىي توتوليار .	1510 م
مصر مملوك تورك دۆلىتىنىڭ سونكى .	1517 م
دهلى تورك دۆلىتىنىڭ سونكى . بابير تورك دۆلىتى دۇرە يار .	1526 م
حاربى سەركردە و شاھىر خانلار حانى محمد بايرام خان توركىمنىڭ ياشان دۇرى .	1526 م -
توركىمنىڭ مردانا اوغلى ابا سەردار شاھ تەماسب صفوىنىڭ قارشىسىنا ترك- گورگندە گوچلى گۇرە شە باش قوشوپ، حالقىنىڭ اركىنلىگى اوغروندا باتىرغاي دوريار .	1540 م
انگلىس دىپلوماتى آنتونى جىنكىنسون آستراباد و حازار دنگىز ياقاسىنا سىاحت اديار . آبا سەردار اوغودا ياتىرقا توركىمن بولمادىق عىالى طاراپىندان حائىنلىق بىلان اولدوريليار .	1558 م
حاضىركى آق قالانىڭ دۇبىي توتوليار . توركىمنلرى قىساجا سالماق اوچىن، صفولر اول ىرە قاجارلارى گۇچورىپ گنيريار .	1570 م
حيۋە حانى ابوالغازى بهادرىنىڭ ياشان دۇرى .	1663 -
	1603 م
مشهور « شجرە تراكمە » ادلى كتاب يازيليار .	1660 م

1688 م	نادر آوشار (ندیر شانینگ) دو غلان ینلی.
-1760 1700 م	گوندو غارینگ فیلسوفی، دؤولت مامت آزادی نینگ یاشان دۇوری.
-1770 1710 م	شاهیر نورمحمد عندلیبینگ یاشان دۇوری.
1710 م	تورکیستاندا ارکین خوقند دؤولتی دۇره دیلیار.
1713 م	تورکمنلرینگ یاغداپی حاقیندا گنگشمک اوچین حوجه نفس حان پطر بورگه گیدیار.
-1716 1715 م	پیوتر (پطر) بیرنجی تورکمنلرینگ یاغداپینی بار لاتماق اوچین شاهزاده بکوویچ چرکوزوسکینی یوریته توپارا باش ادیپ حازاردنگیز یاقاسینا یوللایار.
-1790 1720 م	شاهیر عبدالله شابنده نینگ یاشان دۇوری.
1721 م	روسلارا اسیر دوشن سونڈلی افسر Stralendborg فیرقیز چؤلرینده تورک خانلاری نینگ «اورحون» و «ینی-سی» مازار داشلارینی تاپیار.
1728 م	تورک دابی بویونچا ندیر آوشار مغان چؤلونده تآچ گه بیار، آق کچأ موندوریلپ، بیر جاینگ داشیندان اوچ گزه ک آیلاندریلپار.
1730 م	کیمیر حان (کیمیر کۇر) ندیر شانینگ قارشیسینا باش گۇتریار.
1733 م	ندیر شاه جیحون و حیوه تۇوه رکلرینه جزا بریجی یۇریشی قورنایار.
-1798 1733 م	ملی شاهیر هم فیلاسوفمیز مختومقلی نینگ یاشان دۇوری.

1744-45 م	اترك- گورگن توركمنلرى نديرىنگ ظلمونا قارشى باش گۇترىار. اق قالداقى قاجار لارىنگ سردارى فتحعليخان، نديرىنگ بوپروغى بيلن اولدوريلندن سونگ، اوغلى مامت اسن حان، داز توركمنلرىنگ سردارى بگنچ عالي بگه سيغينيار.
ژوئن 1744 م	نديرشانىنگ اولدوريلمگى. تازه دؤولت قورماق اوچين احمد دورانى توركمنلردن ياردام سورايار.
1759 م	مامت اسن خان قاجار زندلرىنگ قارشىسىنداقي سؤشده آرادان چيقيار.
-1840 م	شاهير مامت ولى كمينه نىنگ ياشان دۇورى.
-1848 م	شاهير مراد طالبى نىنگ ياشان دۇورى.
1776 م	اقا مامت حان قاجار توركمنلرىنگ ياردامى بيلن آياغا قاليار.
-1836 م	شاهير سيدنظر سىدى نىنگ لىپادا ياشان دۇورى.
1775 م	
-1846 م	شاهير لار قىرباندوردى ذىلىلى و آرتىق محمد سىدى (سىدى حوجانىنگ) گرگزه ياشان دۇورلرى.
1785 م	
-1797 م	اقامامت شانىنگ حكم سورن دۇورى.
1787 م	
-1880 م	شاهير عبدالرحمان زنهارى نىنگ ياشان دۇورى.
1791 م	
1794 م	اقامامت حانىنگ مغاندا تاج گه بيش داباراسى.
1795 م	توركمن سردارى حوجامبردى حاتىنگ ياشان دۇورى. اقامحمد خانه

كۆپ خىزمەت ادن حوجامبەردى حانا آوى بىرلىپ اولدور يلىار. آقامۇت خان ايزى-ايزىنا توركمن توپراغىنا جزا بىرچى قشون يوللايار. شايبى مذهبلى قاجار لار توركمنلر يىنگ بىر ياردامىنى اونودوپ، المىداما اولار يىنگ اوستونه يۇرىش قورناپ گلدىلر.	
فتخلىشانىنگ حكم سورن دۇورى.	-1843 م 1797
دوان (Dowan) شاھىرىنگ ياشان دۇورى.	-1880 م 1800
شاھىر عوض تاغان كاتىبى نىنگ ياشان دۇورى.	-1881 م 1803
جافار باى يموتلار يىنگ سردار لارى: 1- مۇمت خان 2- مۇمت خان اوغلى تقانقايچ 2- تقانقايچ اوغلى غنچە خان 4- سلطان مۇد 5- آقاحان (سلطان مۇدىنگ گىيوسى) 6- سلطان مۇدىنگ اوغلى آنا آراز 7- آقاحان (ايكىنجى گزە ك) 8- آناناظر خان 9- مۇدقلى خانىنگ اوغلى درياقلى خان (1848)	-1848 م 1804
كاشغارلى حوجە يوسف و قربانقايچ يموت فتخلىشانىنگ قار شىبىنا آق قالانىنگ تۇوہ رگىندە گۇرہ شە باش قوشيار لار .	م 1808
شاھىر ملا نىفس بىنگ ياشان دۇورى.	-1862 م 1810
بايلى شاھىرىنگ ياشان دۇورى.	-1880 م 1810

25 اکتوبر 1813	حازاردنگیز یاقاسی نینگ بللی سرداری قیات حان ایران- روس آراسیندا «گلستان» شرط ناماسی باغلانان یئغناغا قاتناشیبار. شرط نامادا ایرانینگ حاربی گامیلری نینگ حازارا گیرمگی قاداغان ادیلیار. شوندان سونگرا کومیشدفه، ایران گامیلریندن آتیلیان توپ اوقوندان آماندا قالپار.
1819-20 م	روس تزارینگ یوریتة ایلچیسى نیکولای مورایوف Nikolay Moraviev حازار یاقاسینداقی تورکمنلرینگ آراسینا و حیوا سیاحتی.
1821 م	قیات حان آسترآباد حاکمینه باش گوتریار.
1884- 1822 م	شاهیر و باغشی آناقلیج ماتاجی نینگ یاشان دؤوری.
1826 م	ایران- روس آراسیندا «تورکمنچای» شرط ناماسی باغلانیار.
1880- 1829 م	شاهیر اوراز عاشقی نینگ یاشان دؤوری.
1830 م	اردشیر میرزا ایران قشونینا باش بولوپ، تورکمن توپراغینا یوریش ادیار.
1908- 1831 م	شوکور شوکور باغشی نینگ یاشان دؤوری.
1832 م	عباس میرزانینگ سرخس تورکمنلره یوریشی.
1836 م	مأمت شاه قاجار اترک- گورگن تورکمنلری نینگ اوستونه جزا بریجی قشون یوللاپار.
1919- 1836 م	مارینینگ حانی گول جمال نینگ یاشان دؤوری.

1837 م	روس قشونى آشیرآدانى باسیپ آلیار.
1840 م	آحالینگ حانى قارا اوغلان حان، ماشاتلى سرکرده سالارینگ قوزغالانگینا یاردام بریار.
1855- 1843 م	حیوه حانى مامت امین حانینگ حکم سوژن دؤوری. مامت امین حان ماری و یول اوتن-ه یوریشی. ساریقلار حیوه حانینا قارشى باش گؤتریار. مارى و تجن تورکمنلری حیوه حانىنینگ سالغیت یئغناماغا گلن وکیللرینه قارشى باش گؤتریار.
1906- 1847 م	شاهیر مسکین قیلچینگ یاشان دؤوری.
1848 م	قاجار پادشاسى محمد شانینگ اولومی.
1896- 1848 م	ناصرالدین شانینگ حکم سوژن دؤوری.
1923- 1850 م	کل باغشى نینگ یاشان دؤوری.
1855 م	تورکمن سردارى مختومقلی حان آق قالانینگ تۈوره گینده قاجارلارا قارشى گۈره شیار.
1856 م	قاجارلار ماری شاهرینی اله گچیرمک اوچین 40 مونگ قشون یوللایار، قاوشیت حانینگ باش توتانلیغینداقى سۈوشده تورکمنلر ینگیش قازانیپ، ایران قشونینی چیم- پیتراق ادییارلر. شوندا ایران قشونى بیلن مارا باران فرانسىالی صورتکش "هنرى بلوک ویل" تورکمنلره اسپر دوئییار.
1857 م	قارّى قالانى باسیپ آماق اوچین ایران قشون ایبریار.

1858 م	احمد معین الدولہ آستر ابادینگ حاکمی بولیار .
1862 م	ملی سردار قربان مامت (جونید) حانینگ یاشان دوری
1863 م	بللی مجارستانلی دیلچی عالم آرمنیوس وامبری تورکمن توپراغینا سیاحت ادیار .
1863 م	انگلیس حاربی وکیلی جیمز ابوت Abbott.G حازارینگ کناریندا یرلشن ایران قشونیندا قوللوق ادیب، تورکمنلره قارشلی ایش آلیپ باریار .
1864 م	مواقچی ساز اندا تآچمات سوو حانقولی نینگ یاشان دوری . اول 78 یاشیندا 1942 ده آرادان چیقدی .
1869 م	روسلا شاعادامی باسیپ آلیار . تورکمنیستاندا مترو لوگیا (هواشناسی) دؤره دیلیار .
1871 م	روسلا چلهکن و چکیشلری باسیپ آلیار .
1872 م	روس گنر اللاری کاوفمان و گلیوواچف، حیوه تورکمنلری نینگ اوستونه قانلی یوریش گچیریار .
1874 م	روس گنرالی لوماکین بوتین تورکیستان و زاکاسپی (حاضیرکی تورکمنیستانینگ) حاربی گوبرناتوری (فرماندار نظامیسی) ادیلیار . تورکمنلرینگ گورشلرینی باسیپ یاتیرماق اوچین بو یرده عادتدان داشاری یاغدای جار ادیلیار .
1875 م	1 ژانویه تورکمنلر آشیر آداداقی روس حاربی قرارگاهینه هجوم ادیب، اولارا آغیر ضاربا اوریار . آحال یاشوللاری گوکدپه ده اولی گنگش ماصلاحتینی گچیریپ، روسلا بیلن اورشوپ- اورشمالیق باراسیندا قرار چیقاریار لار .

1876 م	انگلیسلی دیپلومات «او. دونوان» کومیشدپه و ماری توورکلرینه سیاحت ادیار. حالق باغشیسی اوراز سالیرینگ دوغلان ینلی. اولومی 17 نوامبر 1940
1878 م	روسلا آشیرآدانی بوشاتماغا مجبور بولیار.
1924- 1878 م	ایلکینجی تورکمن عیال روشنفکرلریندن آرتیق گول (تکینسکی) نینگ یاشان دؤوری. اول چاغاغا گؤکدپه سؤوشینده روسلارا اسپردوشیار. اورسیتده یوقاری مکتبلرده اوقاپ بیرناچه گؤنبتار یورتلارینگ دیلیرینی اؤوره نیپ تورکمنیستانا قایدیپ گلیار و یرلی رولوتسیون (انقلابی) حرکتلره قاتناشیار.
1880- 1879 م	انگلیس دیپلوماتی «کاونتری» آستراباتدا انگلیس کنسولی بولوپ ایشله یار.
1886- 1880 م	حازار اؤته سی(ماوراء خزر) دمیر یولی قورلوق باشلانیار.
1883- 1880 م	انگلیس دیپلوماتی ژنرال «ل. برسفورد» حازار دنگیز یاقاسی و آستراباتدا ایلچی بولوپ ایشله یار.
1881 م	انگلیس دیپلوماتی «ژنرال چارلز استیوارت» ایرانینگ دمیرغازیق گوندوغاری، خراسان و آغانستان آچاگینده ایشلان ینلی. حالق باغشیسی مختومقلی قارلی نینگ دوغلان ینلی. اولومی 7 مای 1957
12 ژانویه 1881	ژنرال اسکوبله وینگ Skoblev باش توتانلیغیندا روس قشونی گؤکدپه قالاسینا هجوم ادیار. "گوک دپه تراژدیسی" 30 مؤنگه قولای تورکمن شهید بولیار.

	حاطيرا گونى.	
11 اكتوبر	كمال مصطفى پاشا اتاتوركونگ دوغلان گونى. اولومى 10 نوامبر 1938	1881
9 دسامبر	ايران- روس دوولتلىرى توركمين توپراغىنى اوز ارالارىندا پايلاشماق باراسىنداقى شرط ناما قول چكيارلر.	1881
1882 م	توركمينصحراده گمرگخانه دۇره دلييب،اونگا بلژيكلى «مسيو هرمان» باشلىق ادلييار. كوممت قاويزدا " كنتور رفاهيه" (رفاه اجتماعى) اداراسى دۇره دلييار.	
فوريه 1884 م	روس كميسرى قمروف هم- ده علىحانوف مكيرليك بيلن مارينى روسلارا تاييين اديار. گولجمال حان روسلارا بويون بولييار.	
-1962	قارلى باغشى نينگ ياشان دۇورى.	1885 م
-1950	دوردى قليچ شاهيرينگ ياشان دۇورى.	1886
1886 م	توركمينلر ايرانينگ مشروطه انقلابيندان ارقا چيقيپ، آستراباتدا تحصن اوتوريارلار. موقامچى سازاندا مىللى تاجميرادينگ دوغلان يىلى. اولومى 31 ژانويه 1960	
-1937	توركىستان شورالار كاميسسارى قايغىسىز اتابايف ننگ ياشان دۇورى.	1887
1893	توركمينينگ گۇرشجنگ شاهير و ادبياتچى عبدالحكيم قول محمدوف- ينگ دوغلاتى. اول 1932- نجى يىلننگ باشلاريندا	

استالین- ینگ قاتلی آراسسالاینش کامپانسیاسیندا ترور ادیلیار.	
حشمت الدوله دن سونگ، کیومرث میرزا عمیدالدوله آستر ابادینگ حاکیمی بولیار.	1893 م
چاغداش تورکمن ادبیاتی نینگ دو بیونی توتان، شاهیر، درامتورگ و یازیجی بردی کر بابایف ینگ دوغلان گوئی. اولومی 27 جولای 1974	15 مارس 1894
آشغاباتدا تئاتر و ملی کتابخانانینگ دو بیی توتولیار. " بررسی ماوراء خزر " قازیاتی نشیر ادیلیپ باشلانیار.	1895 م
مظفرالدین شاه قاجار ینگ حکم سوژن دووری.	-1907 1896
آشغاباتدا " آسخابات " ادلی قازیات نشیر بولیار.	1897 م
یازیجی قاراجا پرونوف ینگ دوغلان گوئی.	2 آگوست 1898
مشروطه انقلابینا قارشى بولانى اوچین مأمدهلیشاه تاغندان آغداریلیار. دوغانی سالار الدوله حوجه نفسه گلیپ، تورکمنلردن پادشانی قوللاماق اوچین یاردام سورایار.	1899 م
حالق سازاندا پورلی ساری نینگ دوغلان گوئی. اولومی 7 فوریه 1970	1900 م
تورکمیستاندا ایلکینجی سوسیال- دمکرات انقلابی توپار لار دؤر آپ باشلایار.	-1904 1900
آخمت قاراداغلی (دکتر) استنقولیدا دوغولدی. اولومی 22 نوامبر 1977 کومت قاویزدا.	1901
حالق باغشی ساخی جباروف- ینگ دوغلان گوئی. اولومی 8 آگوست	1905 م

1977	
1905	" اقبال " آدلى رومانىنگ يازىچىسى حدر دريانىنگ دوقولان يىلى. اول 10 يىنلاپ سىبىرىيە سورگون ايدىلى.
1950- 1906	گرمان باغشى نىنگ ياشان دۇورى.
1906 م	يازىچى شالى ككىلوف - يىنگ دوغلان يىلى. اولومى 8 اكتوبر 1943 اورشدا، كارە ليا توقايندا. " كتاب " آدلى رومانىنگ يازىچىسى نورمىراد ساريحانوف نىنگ دوغلان يىلى. اولومى 4 ماى 1944
1914- 1906	ماشاتادا كىسول بولوپ ايشلان، انچمە گزە ك توركىمن توپراغىنى ايلانىپ چىقان انگلىس دىپلوماتى « سرپرسي سايكس » نىنگ ايراندا بولان دۇورى.
9 سىپتامبر 1907	ايراندا ايلكىنجى گزە ك مىلى شورا مجلسى آچىلار. تاصىق ايدىلن مشروطە انقلابى نىنگ تازە قانونىنا گۇرأ توركىمنلەر - دە مجلسدە بىر وكىللىك اورنى بولماغا حاق تانالىار.
31 اگوست 1907	روس - انگلىس دۇولتلىرى ايرانى اوز آرالارىندا پايلاشيار لار. توركىمن توپراغى روسلارنىڭ كىنترولىنا گچيار.
22 اگوست 1908	توركىمن حالق ارتىستى، مىلى تئاترىنىڭ دۇيونى توتان امان گول محمدوف نىڭ دوغلان گونى. اول توركىيە دە عليم آلىپدى. سونگرا استالين - يىنگ قاھار - غاضابىنا دوچار بولدى. اولومى 31 اگوست 1977
3 اكتوبر 1908	توركىمىستانىنىڭ پارتىيا و دۇولت يولباشچىسى، تارىخچى عالىم، شاجا باتىروف نىڭ دوغلان گونى. اولومى 14 اكتوبر 1965

1909 م	تورکمنیستاندا سوو و الکتریک ایستگالاری آچیلپار.
6 ژانویه 1909	تورکمن سینماسی نینگ دوئیونئی توتان آلتی قارلی یف- ینگ دوغلان گونئی. اولومی 11 دسامبر 1973
23 مارس 1909	عالیم احمد صایاتلی (آخوندوف گورگنلی نینگ) دوغلان گونئی. اول 2 - نجی جهان اورشوندا (ژونن 1943) وفات بولدی
بهار 1909 م	مشروطه انقلابچیلار طاراپیندان تاغندان آعداریلیپ، اورسیده سورگون ادیلن محمدعلیشاه، تاج- تاغتینا قویشماق اوچین تورکمنلردن یاردام سوراپ ایکینجی گزه گ کومیشدفا گلیار. امیر اعظم آستر ابادینگ حاکیمی بولپار.
1925- 1909	قاجار لارینگ سونگئی پادشاسی احمد شانینگ حکم سورن دؤوری.
16 جولای 1909	احمد شانینگ تآچ گه بیش دابار اسینا دوردی حان گؤکلنگ و باشغا- دا بیرناچه تورکمن حان- بگلری تهرانه بارپار.
15 نوامبر 1910	باش یوسغالی آناجان آخون یارالی ایران مجلسینگ ایکینجی دؤور سایلاویندا کومیشدغه دن وکیل سایلانپار.
1911 م	تورکمنیستاندا ایلیکینجی گزه ک تورکمن دیلینده اوقوو کتابلار چاپ ادیلپار.
8 مارس 1911	آمریکادا عیالارینگ حالقار اگونینه سبأپ بولان یوریشی.
17 جولای 1911	محمدعلیشاه اورسیتدن حوجه نفسه گلیپ، شوخ پای دیین بیرسی نینگ اویونده یرلشیار.
22 جولای 1911	محمدعلیشاه آستر ابادی اوز کنترولینا گچیرپار. اونونگ رناکسیون (ارتجاعی) حرکتلرینه قارشی بولان بیرناچه تورکمن

	حوجہ نفسدہ دارہ آسیلیار.
11 سپتامبر	محمد علیشانینگ قشونی تهرانیگ قولایندا ورامیندا مشروطہ چیلر طاراپیندان دربی- داغین ادیلیار، بیر توپار تورکمن هلاک بولوپ، اونلارچاسی اسیر دوشییار.
1 مارس	محمدعلیشاه مشروطہ چیلر طاراپیندان توسساغ ادیلیپ، اورسیتہ سورگون ادیلیار.
9 ژوئن	یازیقی آمان ککیلوف - ینگ دوغلان گوئی. اولومی 13 دسامبر 1974
1914 م	تورکمنیستاندا « روزنامه ماوراء بحرخر » قازیاتی نشیر ادیلیار.
31 مارس	یازیقی بکی سه یتاکوف ینگ دوغلان گوئی. اولومی 7 مارس 1979
آوریل 1914	آستراباتدا(حاضیرکی گرگان ده) ایلکینجی گزه ک بیرناچه اویہ تلفن چکیلیار.
11 اگوست	ایلکینجی گزک آسترآباد- گورگن(حاضیرکی کومت قویز) آریغیندا یولاغچی قانتاتیان ماشین ایشلاپ باشلیار.
1917-	بیرینجی جهان اورش ینلاری.
1 ژانویه	یازیقی قارا سه یتلیویف - ینگ دوغلان گوئی. اولومی 2 مای 1971
مای 1915	بیرینجی جهان اورشونا قانتاشدیرماق اوچین روسلارینگ تورکمنیستاندان سرباز، آت و ایمیدی زور بیلن ینغناماغینا تورکمنلر برک قارشسی دوردولار. طالاپلاری فاناحاتلانمادیق روسلار تورکمنلردن قاتی اوج آلیار.

5 دسامبر 1915	كومىشدفه لى آوغان قاضى اير انىنگ مى شورا مجلسينه وكيل سايلانىار.
ژانویه 1916 م	ضياءالدوله آستر ابادىنگ حاكىمى بولىار.
اكتوبر 1916	ژنرال مادىتوف ىنگ باش توتانلىغىندا روس قشونى چات ىنگ اوستى بىلن كوممت قاویزا هجوم ادیار. توركمنلرىنگ اركىنلىك اقورونداقى گۆرشلرىنه ياردام برمك ماقصادى بىلن بىرناچه توركىه لى افسر توركمنصأحرأ گلیپ كومىشدفه ده عثمان آخون بىلن دوشوشىپيار لار.
نوامبر 1916	مادىتوف- ىنگ قشونى آق قالا و كوممت قاویزی قانا چایقاپيار.
1 مارس 1917	باغشى نوربردى قولوف ىنگ دوغلان گونى. اولومى ماى 1992
12 مارس 1917	اورسىنده پادشالىق رژىمى آغدارىلپيار.
اكتوبر 1917 م	بلشویك قوزغالانگىنىنگ توركمن توپراغىنا ياپىراماغىنىنگ اۇنگونىالماق اوچىن دىقما سردار اوغلى اوراز سردار، جنیدحان وعزیز حان داغى آياغا قالپيار.
7 نوامبر 1917	بلشویكلر بوتىن اورسىنده ىنگىش قازانىار لار.
آپریل 1918 م	توركمنلره قارشى اورشماق اوچىن گىلاتلى مىرزا كوچك حان مشروطه چىلره قوشولپيار. اول كومىشدفانىنگ قولاینداقى اورشدا يارالانىار.

12 آگوست 1918	تورکمنیستانى بلشویکلردان آزاد ادمک اوچین انگلیسلى افسر مالله سون- ینگ باش توتانلیغینداقى انگلیس قشونی تجن- ینگ قولاییندا «آرتیق» قطار ایستگاه سیندان تورکمنیستانا گیریار.
ژوئن 1918 م	آق گاردلار(تزارینگ طار ایدارلاری) و تورکمن ملتچیلری، آشغابادا و قیزیل آربادی بلشویکلرینگ کنترولیندان آزاد ادیارلر.
اکتبر 1918 م	تورکمنیستاندا " دانگ ینلدنز " قازیاتی نشیر ادیلیار.
4 مارس 1919	عثمان آخون - ینگ تورکمنصحراده جمهوریت قورماق اوقوردادی گورشلرینه حمایت برمک اوچین تورکمن آق ساقغاللاری کوممت شاهرینده قورولتای گچیریارلر. تورکمنیستاندا بلشویکلرینگ قارشیسینا ملی حوکومت دؤره دیلیار.
9 آگوست 1919	تورکمنیستاندا " صدای فقرا " قازیاتی نشیر بولیار.
دسامبر 1919	روس ژنراللاری کوبیشف (Kübişov) و فرونزه (Fronze) تورکمنیستانداقى ملی دؤولتی آغدارپ، بلشویک رژیمى دیکلدیارلر. ژنرال پالتاراتسکی آشغابادی باسیپ آلیار، اونونگ آدی آشغابادا داقیلیار (بو آد 1927- نجی ینلا چنلی یورگونلی بولدی). عزیز حان چاپیقوف آتیلیپ اولدوریلیار.
1920 م	بلشویکلر خیوه، بخارا و خوقندداقى ملی حکومتلری آغداریارلار. بخارا و چار جووده عثمانلی افسرى انورپاشا بیلن ابراهیم بگ لاقای بلشویکلره قارشى گورشیارلر.
فوریه 1920 م	بلشویکلر اسنغولی و چکیشلری باسیپ آلیارلار.

اترك تور كمنلرى حاجى بابانينگ يولباشچىلىغىدا روسلار قارشى گۆره شىيار.	مارس 1920
مكرم الملك استر ابادينگ حاكىمى بوليار.	4 مارس 1920
اشغاباتدا حالق وكىل لرى نينگ قورولتايى آچىلار.	18 مارس 1920
« تور كمنيستان » قازياتى نشير ادلىيار.	29 جولاي 1920
اشغاباتدا « زاكاسپى اوپلاست » (تور كمنيستان) پارتيا قوراماسى نينگ 1-نجى كنفرانسى آچىلار.	8 اگوست 1920
اشغاباتدا « قىزىل يىلدىز » قازياتى نشير ادلىيار.	سپتامبر 1920
تور كمنيستانينگ حالق گىنگشى نينگ مجلسينده قاغىسىز اتابايف اترك-گورگن تور كمنلرى نينگ گۇرشلار يىدىن آرقا چىقالدىغىنى آيدىار.	15 سپتامبر 1920
آناجان آخون يارالى ايكنجى گزه ك ايران مجلسينه وكىل سايلانبار.	20 دسامبر 1920
كوممت شاهر حاكىمى نينگ اورونباسارى مهدى خان آق اؤلى اوپاسىنى توپ اوقونا توتيار، نتيجه ده 20-دن قاوراق تور كمن اؤلىار.	15 فوريه 1921
رضا خان پهلوى، احمد شاه قاجارينگ قارشى سينا دؤولت آغدارىلشغىنى اديار. (كودتاي سوم اسفند 1299)	21 فوريه 1921
اترك-گورگن تور كمنلرى نينگ اوز-ار كىنلىك اوغرونداقى حر كىتىنى	مارس

1921	باسىپ ياتيرماق اوچىن، حكومت، حاربى هجوم اتمك بىلن حايبات آتبار. توركمنلر كوممت قايىزى قابايالار.
آگوست 1921	كومىشده-آستر اباد آر اليغىندا تلگراف چكىلار. كومىشده ده تلگراف اداراسى آچىلار.
1922 م	عثمانلى دؤولتى آغارىلپ، يرينه آتاتورك- ينگ ياش تورك انقلابچىلار حاكميته يتبار. داشكئنده توركمن دىلنده «توركمن اىلى» ژورنالى چاپ بولبار.
4 آگوست 1922	بلشويكلر انورپاشانى اولدوريارلر.
25 ژانويه 1923	اترك- گورگن توركمنلى نىنگ اوز اركىنلىك اوغرونداق گورشلرى بارها مؤوچ آلىار. آستر ابادىنگ قشون سركرده سى تهرانا چاغىرلىبار. محمدحسن خان سرتىپ دميرقازىق قشونا باشلىق بلله نبار.
1923 م	آشغاباتدا مركزى اسپورت كلوب و استادىوم آچىلار.
آگوست 1923	حوجه نفس لى شوخ پاي اورسىدن 20 مونگ سانى بردنكه تفنگ ساتىن آلىپ هر حايسىنى 12 تومن دن توركمنلره ساتىار.
29 اكتوبر 1923	مصطفى كمال پاشا آتاتورك توركيه جمهوريتى نىنگ ايلكىنجى جمهور باشلىغىنا سايلانبار. توركيه ده جمهوريت گونى.
27 ژانويه 1924	آشغابادىنگ مركزى پاركىنده لنين- ينگ هيكلى بنا ادلىپ باشلانبار.
مارس 1924	توركمنلره حاربى تاليم برمك اوچىن توركيه لى افسرلرى كومىشده ده مكتب آچىارلار.
27 مارس	قىيات حانىنگ اوغلى لالى حان اسنغوليدان كومىشدهفا گلىبار.

1924	صأحر أنینگ ارکینلیگی طالاپ ادیان بیلدیریشلر یایر ادیلیار .
10 مای 1924	یار اغلارینی یرده قویوپ بویون بولماق اوچین تهرآن حکومتی تورکمنلره اولتیماتوم بریار .
20 مای 1924	تورکمن یاشولی و طایفه باشلیقلاری اومچالی اوباسیندا (دیوانه پانگ- ینگ حاولوسینداقی توت آغاجی نینگ سایاسیندا) مرکزی حکومت بیلن آنیپ باریلجاق سؤوش حاقیندا گنگش قورولتاینی گچیریارلر . یغناقادا اولتیماتوم رد ادیلیپ، عثمان آخونی ایلرکی تورکمنیستانینگ ایکنجی پره زیدنتی ادیب سایلانیار . ایلرکی تورکمنیستاندا جمهوریت گونی .
جولای 1924	قشون باشلیغی مهدی خان 800 سانی عسگرینی گوگله نگ اوستی بیلن کومت فاویزا سوریار .
20 اکتبر 1924	عثمان آخونینگ وکیللری آستراباتدا، تورکمن دؤولتی نینگ چاکلری (اختیار لاری) باراسیندا حاکیم بیلن گپله شیک گچیریار .
27 اکتبر 1924	تورکمنیستان ساویت سوسیالیستیک رسپوبلیکاسی TSSR – ینگ جار ادیلن گونی .
5 نوامبر 1924	تورکمنیستاندا انقلابی کمیته لر دؤره دیلیار .
دسامبر 1924	تورکمنیستاندا سوادسیزلیغی یوق ادمک او غرונدا انقلابی کمیته قرار چیقاریار .
1 ژانویه 1925	آشغاباتدا معلم لارینگ 1- نجی قورولتایی . تورکمن دؤولت نشریاتی (TDN) دؤره دیلیار .
31 ژانویه 1925	مواقچی سازاندا آتا اولی یف- ینگ Ata Avlínín دوغلان گونی .

15-24 فوریه 1925	تورکمنیستان شورالاری نینگ 1- نجی قورولتایی. اوندا TSSR-iñ دۆره دیلیشی و اونونگ شوروی نینگ حاطارینا گیر یان دېگی بار اسیندا قرار آلینیار.
14-19 فوریه 1925	تورکمنیستان کمونیستیک پارتیاسی نینگ 1- نجی قورولتایی.
14 فوریه 1925	ایران مجلسی رضاخان باش وزیر دبیپ تصدیقلا یار.
مارس 1925	تهران حکومتی، تورکمن صحر ادا عاداتدان داشاری یاغدا ی (حکومت نظامی) جار ادیار.
8 مارس 1925	اشغاباتدا بوتین تورکمنیستان عیالاری نینگ 1- نجی قورولتایی.
12-18 مای 1925	ایران حکومتی یونکرز اوچارلار بیلن تورکمنلرینگ اوستوندن بومبا یاغدی ر یار. کومیشدغه و حوجه نفسه 23 بمب آتیلیار. ساللاخ اوباسی اود بریلدی.
20 مای 1925	تورکمن یاشولیلاری نینگ کومیشدغه ده 2- نجی اولی قورولتایی.
19 جولای 1925	کۆپ قاندۆكۆشیک لیگینگ اۆنگونی الماق اوچین ارجب آخون (صیادی) مرکزی حکومت بیلن ایلاشماغی ماخول گۆریار.
31 جولای 1925	75 سانی گورشجنگ تورکمن بیگیدی تهراندا آتیلیپ اۆلدوریل یار.
4 اکتبر 1925	یاشولیلارینگ کومیشدغه دأکی یئغناغیندا نفس سردار (کل تیره سیندن)، حکومت بیلن ایلاشیغی رد ادیپ، یاراغلی چاقناشیغا گیرمگی نینگ طار اپیندا دور یار.

5 اکتوبر 1925	تورکمنلرہ حایبات آتماق اوچین ایرانینگ حاربی اوچارلاری کومیشدہ و ساللاخینگ اوستوندن مانور بریار.
7 اکتوبر 1925	اللہ یارحاینگ باش توتانلیغیندا گوکلنگ یاشولیلاری کریم ایشان اوباسیندا یئغناشیار.
8 اکتوبر 1925	یموت یاشولیلاری و آطلی گورشجنگ ییگیتلری باش یوسغا اوباسیندا یار اغلاری ساقلماق یا- دا بویون بولماق مسئلہ سی بار اسیندا ماصلاحات یئغناغینی گچیر یارلر.
9 اکتوبر 1925	ایران حکومتی، مدرن یاراغا بسلہ نن 4 اولی قشون توپاری بیلن تورکمنصرا یوریش ادیار.
10 اکتوبر 1925	کومیشدہ باسیلیپ آلینیار.
25 اکتوبر 1925	گوکدی صوفی، آناکلدی سردار (آج) و نفس سردار پارتیزانلیق سوؤشلر بیلن حکومت قشونلارینا آغیر ضاربا اوریارلار.
31 اکتوبر 1925	رضاشاہ پهلوی حاکمیت باشینا گچیار.
1 نوامبر 1925	ایران حکومتی نینگ ایبرن قشونی کومت قاویزا گیریار.
2-8 نوامبر 1925	تورکمنلرینگ ایلکینجی بوسغونلار توپاری «بایات حاجی» نینگ اوستی بیلن تورکمنیستانا سیغینیار. عثمان آخون و اللہ یارحان اورسیت سرحد قاراقوللاری طار اپیندان توسساغ ادیلیار.
29 نوامبر 1925	بوسغونلار بایات حاجیدا قورولتای گچیریپ، تورکمن دؤولتی نینگ طالابی بویونچا یاراغلارینی دؤولتہ برملی دین قرارا کلیارلر.
دسامبر	ایران حکومتی نینگ ایبرن قشونی کومت شأھرینده بیر یگیپ،

1925	یښځیش! بایرامینی (شاغال مسلایگینی) ادیارلر.
1 ژانویه 1926	تورکیه ده تقویم هجریدن، میلادیه اویتگه دیلیار.
7 فوریه 1926	آشغاباتدا «تورکمن فیلم» کینو استودیوسی دؤره دیلیار.
24 آپریل 1926	تورکمنلرینگ گورشلرینی باسیپ یاتیراندان سونگ رضاشاه ایرانینگ پادشاسی بولیار.
25 مارس 1926	تورکمنیستاندا ایلکینجی دو قما فابریکی، آشغاباتدا قورجاق نئاتری و دراما استودیوسی آچیلیار.
10 جولای 1926	محمد آخون گرگانی(جرجانی) تورکمنلرینگ آدیندان ایران مجلسینه وکیل بلله نیار.
اکتبر 1926	جنیدحان بلشویکلر بیلن سؤوشیپ، آخر سونگی تورکمنصأحرا، سونگرا دمیرقازیق آوغانیستانا گچیار. صحرائی باسیپ آلاندان سونگرا رضاشاه ایلکینجی گزه ک کومیشدغه و کومت قاویزا گلیار. تورکمنصحرادا پارس دیلینده ساقاق بریان مکتبلر آچیلیار. حکومتینگ بویروغی بیلن نایب(استوار) ملاسویون نیازی، آناگلدی آجی قارقى اوباسی نینگ قولانندا ترور ادیار.
1926 م	باکودا تورکولوگلارینگ 1- نجی قورولتایی آچیلیار، اهلی تورکی جمهوریتلرینگ یازوو حاطی نینگ عار اچادان لاتینچا اویتگه دیلمگی باراسیندا قرار قبول ادیلیار.
2 ژانویه 1927	ایرانینگ مرکزی حکومتی، ارجب آخونی(صیادی) کومیشدغه تورکمنلرینه قاضی باشلیغی ادیب بلله یار.

3 آوریل 1927	تورکمنیستان س س ر - ینگ ایلکینجی اساسی قانونی تاصصیق ادیلیار .
1 سپتامبر 1927	کومت شأهرینده " قابوس " مکتبی آچیلیار .
22 دسامبر 1927	اشغابتدا رادیو ایستگاسی آچیلیار .
ژوئن 1928	تورکمنیستان یازیجیلار بیرله شیگی نینگ نشیر اورگانی « قیزیل یول» ژورنالی چاپ بولیار . ژورنال لاتین حاطینی یایبانگلانیدیر ماق اوچین شول یئلینگ دسامبرینه چنلی نشیر بولیار .
سپتامبر 1928	تورکمنیستاندا یازوو حاطی نینگ عار ایچادان لاتینچا گچیانیدیگی حاقیندا دولت جار ناماسی یایر ادیلیار .
اکتبر 1928	رضاشانینگ قاتاشماغی بیلن بندرتورکمن (شول و اوقتقی بندرشاه) شهر ی نینگ دمیریول ایستگاسی، اسکله و آیلاو میدانی آچیلیار . کومیشدفه ده پست اداراسی آچیلیار .
1 اکتبر 1929	تورکمنیستاندا یازوو حاطینگ عار ایچادان لاتینچا گچمگی بار اسیندا دولتینگ قراری .
1929 م	مازندران استانی نینگ مرکزی ساری- بندرتورکمن آر الیغیندا قطار قاتناپ باشلایار . بندرتورکمنده معلم تربیه بریان مکتب آچیلدی .
بهار 1929	یوقاری علیم الماق اوچین تورکمن اوقوچی لاری نینگ ایلکینجی توپاری تورکییا گیدیار لیر . احمد قاراداغلی، بایجان تورانی، حاجی حان (نورگلدی) اوغوزی، نازدوردی یموت، عبدالرحیم یموت، محمد شیرمحمدی (گؤکلنگ) بو توپاری نینگ آر اسیندا

بولوپدیر. فارسلاشدير ما سياساتى اساسيندا بيرناچه توركمين (سافار خطيبى، عبدالرحمان فرزانة، حليم صيادى، رجب ناظرى، نفس مهميانى، سارى گوكلاى، قربان محمد سيورى، الياس مختوم) داغى تهرانه اقووا اكيديليار.	
اشغاباتدا توركمين دؤولت دراما تئاترى و چپرچيليك تكنيكومى آچيليار.	29 اكتوبر 1929
پروفوسور اوده عبدالله يف- ينگ دو غلان گونى. اولومى 1987	19 نوامبر 1929
باله آرتىستى مايا (مدنييت) شاهبردى يوانينگ دو غلان گونى.	23 فوريه 1930
ايران حكومتى توركمينلره اوز مى اشيكلازى گه يمگى قاداغان اديار، آغاچ اويلر اود بريليار. اومچالى اوباسيندا پارس ديلىنده مكتب آچيلدى. كوميشدفعده اداره نظميه/ شهربانى آچيلدى. نوسايدا روس عالمى آ. مارشچنكو علمى قازوو ايشينى باشلايار.	7 مارس 1930
اشغاباتدا قايجيسيز آتابايف ايلكىنجى توركمين ديل كنفرانسىنى آچدى.	ماى 1930
آمريكانينگ پنسيلوانيا اونيورسيتته تىنينگ عالمى Wulsun «تورنگ-دفعه» و «شادف» ده علمى قازوو ايشلرېنى گچيريار. كوممت قاويزدا پست اداراسى و معلم تربيه بريان مكتب (دانشسرای عشایری) آچيليار. توركمينصأحرادا ژاندار ما پستلارى دوره ديلىار.	1931 م
گورنوكلى شاهير و ادبياتچى عالمى، گورشجنگ عبدالحكيم قول	1932

	محمودف ترور ادیلیار.
1 ژانویه 1932	اشغاباتدا تورکمن مدیسین انیستیتوتی آچیلیار.
بهار 1932	ایران حکومتی نینگ فارسلاشدرما سیاستی اساسیندا آستر ابادینگ آدی گورگن و تورکمنلرینگ یاشایان توپراغی بولسا " دشت گرگان " آدلارینا دگیشدریللیار. آستر اباد (گورگن) - بندر تورکمن آرالیغیندا شوسه یولی چکیلیار.
3 نوامبر 1932	کومت قاویز و کومیشدغه ده ایلکینجی گزه ك شهر شوراسینا (انجمن شهره) سایللو گچیریلیار. کومت قاویزدا ملا تقی، محمد اسکویی، ملا مأمی حلیمی، میرزا محمود علیقلی، میرزا آق آتابای، دوردی قلیچ آمانی نژاد؛ کومیشدغه ده بولسا آقاتقی مهمیانی، قاوشیت خان عبدالله زاده، دوردی ماد جعفری، گلدی روشنی، تایلی ساریحانی و محمود سیدمحمدی سایلنیار لار.
7 ژانویه 1933	رضاشاه نینگ تورکمنلردن باسیپ آلان اکرانچیلیق یرلرینی قایتانان تورکمن دایخانلارینا ساتماق بار اسیندا ایران مجلسینده یؤرپته قرار چیقاریلیار. دۆره دیلن املاک اداراسی نینگ کومت قاویزداقی باشلیغی سروان صفاری تورکمنلری قاتی حور لایار. حازاردان اشبیل صادر ادمک امتیازی دۆللو دین بیر گلیمشگه بریلیار.
1933 م	آمریکانلی آرخیولوگ R.Pumpelly اشغابادینگ قولاینددا «آنو» ده قازو ایشینی باشلایار.
1934- 1933	تورکمنیستانینگ آطلی حاربی قشون بۆلۆمی نشیر اورگانی « قیزیل قلیچ » قازیاتی نشیر بولیار. (قازیاتدان جمعی 12 سانی نشر بولوپدیر)

20 فوریه 1934	تورکمن سینماسی-نینگ گورنوکللی آرتیستی بابا آنانوف- ینگ دوغلان گونی. اولومی 1994
مای 1934	تورکمنیستاندا، تورکمن یازیجیلار بیرلشیگی دؤره دیلدی.
1936 م	بندر تورکمن شهرینده حاضیرکی مختومقلی (شول و اقتقی هدایت) آدینداقی اورتا مکتبی آچیلدی. کومت قاویزدا " دولتی " آدینداقی کارخانه سالیندی.
1937 م	ملی قهرمانلار قایغیسیز آتابایف، ندربای آیتاکوف و... داغی استالین- ینگ بویروغی بیلن آتیلیپ اولدوریلدی. تورکمنصرالی گورشجنگ بیگیترلر آناقلیچ بابایی، قوربان محمد سیوری Siveri (دانشکده افسرینگ استیودنتی)، حاجی خان اوغوزی (تاریخ معلمی) و دکتر احمد فرزانه داغی توسساغ ادیلدی. سیوری غیناغ آستیندا زنداندا شهید بولدی.
26 فوریه 1938	دیلمچی عالیم الله قلی قاراحانوف آشغاباتدا آتیلیپ اولدوریلدی. اونونگ مازاری نابللی.
10 نوامبر 1938	آتاتورک آرادان چیقدی. دوغلانی 11 اکتبر 1881
1939 م	ایران حکومتی-نینگ قراری بیلن حاجیلار و قاراتیکن شهرلری، مینودشت و شاه پسند-ه اویتگه دیلیار. داشلی بوروندا پست اداراسی آچیلدی.
1945- 1939	ایکینجی جهان سؤوشی یئللاری. بو سؤوشده 100 موئگه قولای تورکمن قوربان بولدی.
18 ژوئن 1939	تورکمنیستاندا بدن تربیه (اسپورت) گونی.

تورکمنیستاندا کمونیستیک پارتیانینگ 9-نجی قورولتایی گچیریلدی.	مارس 1940
تورکمنیستاندا یازوو حاظ لاتینچادان روسچا(کریلچا) اویتگه دیلیدی. تورکمنیستان بیلن ماراوا دپانینگ آراسیندا حاصارچادا گمرگ اداراسی آچیلدی.	1ماي 1940
باغشی اوراز سالیر آرادان چیقیدی. دوغلانی 1878	17 نوامبر 1940
بندر تورکمن- بینگ اوستی بیلن شوروی نینگ قیزیل قشونی کوممت قاویزا گیردی. کوممتده ایلکینجی گزهك ایلات یازوی گچیریلدی.	25 آگوست 1941
رضاشاه ایراندان قاچیب گیتدی. (3 شهریور 1320)	25 آگوست 1941
آلمانلارا قارشى سؤوشده، شوروی قشونونا یاردام برمك اوچین بندر تورکمن- خرمشهر آراسیندا دمیر یول چکیلیدی. بندر تورکمنده روسلارینگ اداراسی آچیلدی. تورکمن دیپلوماتی قیلچ قلدی بيف آستر اباتدا شوروی کنسولی بولوپ ایشلیدی.	آگوست 1941
ایراندان سیاسی بندیلر اوچین گونا گچیش ایغلان ادیلدی. کۆپ سانى بندیلر شول ساندان آناقلیچ بابائی زنداندان بوشادیلدی. توده پارتیانینگ (حزب توده ایران) دۇرأن گونى.	19 سېتامبر 1941
مجلسینگ قراری بویونچا رضاشانینگ باسیپ آلان اکرانچیلدی	20 سېتامبر

1941	پرلری اوغلی محمد رضا شاهه بریلدی.
6 نوامبر	اشغاباتدا مختومقلی آدینداقی تورکمن دؤولت اپرا و بالت تئاتری
1941	دوره دیلیدی. تئاتری، نیازوف 2001- نجی یئلینگ آپریلینده یاپیدی.
27 دسامبر	تورکیستانینگ خوقند ارکین دؤولت یولباشچیلار بندان مصطفی چوقای اوغلی آماندا شېبه لی یاغدایدا آرادان چیقیدی. مازاری برلینده.
مای 1942	تورکمن دؤولت اپرا و بالت تئاتری دۇروه دیلیدی. ایلکینجی تورکمن ملی باله تی «آلدار کۆسه» صاحنلاشدیریلدی.
1942 م	گورنوکلی دیلچی عالیم اوراز تآچ ناظرف زنداندا حورلانیپ اولدی. موقامچی سازاندا تآچمات سوحانقلی 78 یاشینگ ایچینده دنیادن اؤتدی.
21 جولای	یرسیز - یره تورکمنلرده سالغیت یئغنايان بندر تورکمنینگ تۇوه رگینده «تیکنجیک» گمرگ- حاناسی، حالقینگ غاضابینا اوچراپ دار غادیلدی. گورگن و کومت قاویزینگ تۇوه رگینده گویچلی یر تیتره دی.
27 اکتبر	تورکمنیستانلی دیلچی عالیم کومشالی بوریف Küməalı Böriyev آتیلیپ اولدوریلدی.
30 نوامبر	زنان شاهیرا آناسلطان ککیلو اینینگ دوغلان گونی. اولومی 30 نوامبر 1983
1942	
ژوئن 1943	کومیشدغه لی ارجب آخون صیادی نینگ اوغلی، گوندو غار شناس عالیم آخمت اخوندوف گورگنلی 2- نجی جهان اورشونده وفات بولدی. دوغلانی 23 مارس 1909

8 اکتبر 1943	گورشجنگ شاهیر شالی ککیلوف 2- نجی جهان اورشونده کاره لیا توقایندا آرادان چیقدی. دوغلانی 1906
ژانویه 1944	غایب بهلکه، بایرامجان نیازی، عبدالله پسر موسی، کریم، آرازقلی کلامی، آشورپور، برده، ایرانپور، سافار انصاری، قیادی و... داغی توده پارتیاسینا قوشولدولار.
4 مای 1944	یازیقی نورمراد ساریحان آرادان چیقدی. دوغلانی 1906
9 مای 1945	ایکینجی جهان اورشی قوتاردی.
19 آگوست 1945	گورشجنگ تورکمن افسری سروان عبدالرحیم ندیمی نینگ یولباشچیلغیندا، ماشاتدا قوللوق ادیب یورن بیر توپار انقلابی افسرلر مرکزی حکومتینگ سیاستلارینا قارشی بولوپ، آیاغا قالیپ، یاراغ گویچی بیلن ماراوادپانی آلانلاریندان سونگ، کومت قاویزا حرکت اندیلر.
21 آگوست 1945	افسرلر بیلن حکومتینگ یاراغلی گویچلری نینگ آراسیندا قاتلی چاقناشیق توردی. افسرلر ینگیلدیلر. سروان ندیمی آذربگجانینگ اوستی بیلن شورویه سیغیندی. اول 1970- نجی یئللاردا اورسیدینگ ایوانف شهرینده آرادان چیقدی.
7 نوامبر 1945	تورکمن روشنفکرلری ایران حکومتینه یوزلنیپ «تورکمنلرینگ بو توپر اقادا باشاماغا حاقلاری یوق می؟» دیین بیلدیریشینی یایر اتدیلر. اوندا حکومتینگ ظالم سیاستلاری، سنئله- ده باش سانی تورکمن معلمینگ اربت شرطلی شهرلره سورگون ادیلیشی برک یاز غار یلیپدیر.
13 آپریل 1946	ایرانینگ باش وزیر ی احمد قوام مازندران حالقینا یوزلنیپ، التریندکی یاراغلارینگ بیر اینگ دوامیندا دؤلته بریلمگی

بار اسیندا دویدیریش بردی.	
آنر بگجان حالقی نینگ ارکینلیک اوغرونداقی گۆرشلریندن آرقا چیقپ، تورکمنلر کومت شاهرینده میتینگ گچیردیلر. یغناغی ژاندارما و قشون گویچلری مسلسل لر بیلن غاباپ، آدملا را حایبات آتدیلا. یغناقدا سافار انصاری حالقا یوزله نیپ، اولاری آغزی بیرلیگه چاغیردی.	12 مای 1946
چاغالارینگ بوتین دونیا گونی.	1 ژوئن 1946
کومت شاهرینده « تورکمن سسی » آدلی قازیات نشیر ادیلیار. قازیاتدا سیاسی مقاله لارینگ یانی بیلن عبدالرحیم مدرسی نینگ تانقیدی قوشغولاری دا چاپ بولیاردی.	1946 م
ولجان اخون(وافی) ، رحمت نژاد، رحمان (رجب) رحمانی و نجاری داغی، توده پارتیانینگ کلوبینده حالقا یوزله نیپ ادن چیقیشلاریندا ایراندا دمکراتیک حکومتنینگ قورلماغینی طالب اتدیلا.	12 ژوئن 1946
کومیشدفعده، چوده ای دین آدمی نینگ اولی انباریندا « ظفر » (ینگیش) آدلی تناتری توماشا ادماگه یغنانانلارینگ اوستونه پلیس اوق آچدی، معلم آمانجان (آبا) آبابی شهید بولدی.	13 ژوئن 1946
گورگن شاهرینده شوروی نینگ کنسولی بولوپ ایشلان تورکمن دیپلوماتی قلیچ قدی یف ، باغشیلار ساخی جبار ، نابات نورمحمدوا کومیشدفعه، اومچالی، باش یووسغا، آق قالا و کومت قاویزا گتیریپ، کانسرت بریدردی.	15 نوامبر 1946
تورکمن اینتله گنترلی (روشنفکرلری) اوز سیاسی دوشونجه لری اساسیندا ایک توپارا بولوندیلا. آناقلیچ بابابی ، قلیچ نظری و تاجی	اکتبر 1947

<p>ايرانيپور داغى دۇولتېنىڭ دۈرە دن «دمكرات» پارتىياسىنا گچدىلر . اولار چىچى تودە پارتىيانىڭ اعضاءلارى بىلن يىتى جەلە گىرىشىدىلر . سروان آر شام بىر ايرانلى افسر ، آر اچاگىنىڭ ياقاسىندا " موخى " دىين بىر توركمنى اولدوردى .</p>	
<p>تودە پارتىيانىڭ كوممت شاهر بۇلۇمىنىڭ لىدىرى غايىب بەلكە و اۇنىڭ يولداشلارى قربان رابطى، قربان تەكە، ولجان آخون توسساغ ادىلدى .</p>	<p>16دسامبر 1946</p>
<p>توركمىلرېنىڭ آراسىندا سۇودىگار چىلىك اۇسىيار . بىندر توركمىندە آرازجان شىمالى تراكتور و كمباين گتريپ ساتىار ، پاغتآ آراسسالايان و اوون كارخانالارېنى سالىار . بو آلادالارى اوچىن شىمالى توسساغ ادىليار .</p>	<p>1947 م</p>
<p>تودە پارتىيانىڭ اکتىويستلارېندان 30 آدم شول ساندىان غفور مختوم، محمدحاجى آخون نژاد توسساغ ادىليار . توركمىلرېنىڭ آدىندان مجلسىندأكى وكىل محمد آخون گرگانى اوز چىقىشىندا كوممت شىهرىنىڭ آستراباتدان آىرىلىپ ، ادارى تايدان اوز باشىنا بىر شىهر بولماغىنى طالاپ ادىار .</p>	<p>1947 م</p>
<p>توركمىن داىخانلارى مېنودشت . يىنگ املاك اداره سىنىنىڭ باشلىغىنىڭ آلىپ بارىان ظلمى باراسىندا يازان عارضالارى مجلسىدە اوقالدى .</p>	<p>ژانوىه 1947</p>
<p>گورگن شاهرىندە پارس دىلېندە گېلە شىك برىان رادىو اىستگاه سى آچىلدى .</p>	<p>1948 م</p>
<p>تېرانده ، محمدرضاشاها اوق اتىلدى . سىياسى اکتىويستلار اىزارلاندى . 20 سانى توركمىن توركمىنىستانا سىغىندىلار .</p>	<p>4 فورىه 1948</p>

7 مای 1948	چۆره گینگ باهالانی اوچین، بندر تورکمنده حکومته قارشى سياسى حرکتلر بولدى.
5 اکتبر 1948	آشغاباتدا گوچلى ير ايراندى. 150 مونگه قولای ایلات هلاک بولدى. ماتم گونى.
11 جولای 1949	رضاشانینگ تورکمنلردن باسیپ آلان اکرانچیلیق يرلر، محمدرضاشانینگ آدینا گجدى.
20 تیر 1328	کومت قاویزدا ایلکینجی کسلحانه آچیلدى.
1 سېتامبر 1950	آشغاباتدا تورکمن دؤولت اونيورسیتته تی آچیلدى.
24 دسامبر 1951	بندر تورکمنده 700، کومیشده ده 300 آدم بو شهرلرینگ تلگراف ادارلاریندا سياسى اوتورشیق (تحصن) گچیریپ، تورکمن توپراغیندا مجلس سايالویندا حکومت ایشگارلری نینگ آلیپ باریان قالب ایشلری بار اسیندا تهرانه تلگراف یوللادیلار.
3 دی 1330	آق قالادا مترولوگیا (هواشناسی) اداراسی دؤره دیلدى.
1 جولای 1951	تورکمنیستاندا علملار اکادمیاسی دؤره دیلدى. اونى ساپارمیرات نیازوف 1998- نجی یئلینگ جولای آینندا یاپدى.
27 ژانویه 1952	ایران حکومتی ير رفورمینی عمالا آشیردی. بو ایشدن ماقصات تورکمن توپراغیندان باسلیپ آلان اکرانچیلیق يرلری قایتادان حالقا ساتیپ اولاری تالاماقدی. شول اساسدا يرلر 5 و 10 هکتارلارا بؤلونیپ، 20 یئل مهلتی بیلن ساتیلیار.
7 بهمن 1331	دومه يرلرینگ هکتاری 160-130 تومن، سولی يرلرینگ هکتاری 2480-1300 تومان دیلیار. کومت قاویزنگ تووه رگینده هر هکتار ير 280 تومنه ساتیلیار.

قاراسوو اوباسیندا ژاندارما اداراسی دۆره دیلدی.	
کومت قاویزینگ تۆوه رگینده «حور- حور» آدیندا سوو بندی قوریلدی.	1952 م
اوقوو جایلار هم- ده معلم- ینگ یتمز چیلیگینه ناگیله لیک بیلدیریپ کومت قاویزلی اوقوچیلار اوقو جایلار اگیتمان، کۆچه لرده یوریش گچیردیلر. ایراندا اشبیلی صادر ادیان شبیلات اداراسی خصوصی ایه چیلیگه بریلیار، تورکمن بالیقچیلاری قاتی حورلانیار لار.	1952 م
آلمانینگ مونیخ شاهرینده «آزاد اروپا و آزاتلیق رادیوسی» اوز ایشینه باشلادی. اوندا تورکمن دیلینده هم گپله شیک بریلیار. اونونگ ایلکینجی ایشگار لریندن 2- نجی جهان اورشوندا آلمانلارا اسیر دوشن مراد تآچمراد، آمان بردیمراد دی. بو رادیو 1995- نجی یئلدا چک جمهوریتینینگ پایتاغتی پراگ شاهرینه گۆچوریلدی و حاضیر بو یرده اوز ایشینی دوام اتدیریار.	1 مارس 1953
کومیشدفانگ اوز القی حاربی حاکیمی عبدالله حان توماچ (اول تورکمن دال)، تورکمنلرینگ آدیندان ایران مجلسینه وکیل سایلانیار.	18 مارس 1953 27 اسفند 1332
تورکمنصأهرالی تورکمنلرینگ اشغابات رادیوسینی دینگله مکلرینینگ اؤنگونی آماق اوچین گورگن و ماشات شهرلرینده تورکمن دیلینده، ایران سیاستینی اؤویان رادیو گپله شیکینی آچماغی پلانلاشدیریان گیزلین فرمانینی، ایران حکومتی اوز استاندارلارینا یوللایار.	29 ژوئن 1953 8 تیر 1332
کومت قاویزدا 22 سانی تورکمن سیاسی آکتیویستلرینگ	30 ژوئن

1953 9 تیر 1332	گچیرمکچی بولان یئغناغیندان پلیس حاباردار بولوپ اولاری توسساغ ادیار. شولارینگ آراسیندا تورکمن شاهیری آرازمحمد شاعری (آرام) هم بولوپدیر.
16 آگوست 1953 25 مرداد 1332	محمدرضا شاه، حالقینگ اوزینه قارشی گۆرشینه چیدامان یوردان قاچار. بندر تورکمنده "پنبه" کارخاناسی قوریلدی.
19 آگوست 1953 28 مرداد 1332	آمریکا و انگلیس دؤولترلی دکتر مصدق- ینگ دؤولتینی آغدارپ، محمدرضا شانی قایتادان تاغتا چیقاریار.
2 دسامبر 1954	تورکمنیستانینگ آراچاگینی برکیتمک اوچین ایران و شوروی وکیللری "سنگر دپه" ده دوشوشیب، بو بارادا یؤریتته کمیسون دؤره دیارلر. کومت قاویزدا "ملّی" کارخاناسی سالیندی.
1955- 1954	قاراقوم کانالی مرغاب و تجنه گلیپ یئدی.
18 ژانویه 1955	یازیجی رحمت سیدوف آرادان چیقیدی.
5 آپریل 1955	آراچاگی برک قوراماق اوچین ایران- شوروی وکیل لری دره گزده دوشوشدیلا. بندر تورکمنده توده پارتیاسی نینگ کلوبی پلیس طاراپیندان ضبط ادیلدی.

1955 مای	ژاندار مالارینگ ظلمی نینگ اۇنگونى آماق ماقصادى بىلن باتير لارچا گۆره شن مردالى، ملاتاغان و اوه حاينلىق بىلن توساغ ادىليپ اتىليپ اولدور يلىار.
1956 م	كوممت قاويزدا «جين» كار خاناسى سالىندى.
1957 م	توده حزب- ينگ تور كمنصر ا بويونچا جو غاپكارى غايب بهلكه تاجيكستانده آرادان چىقدى.
1957 م	ايراندا ساواك (سازمان امنيت و اطلاعات كشور) اداراسى دۆره دىلدى.
7 مای 1957	باغشى مختومقلى قارلى آرادان چىقدى. دوغلانى 1881
1958 م	كوممت قاويزدا تلفن و مترولوگيا (هواشناسى) ادارا لى ايشه باشلادى.
18 ژانويه 1958	شوروى بىلن آوغانىستانىنگ آراسىندا (آمى دريا و تجن تۆوه رگينده) آراچاك بلله مك اوچين بير شرط ناما قول چكىليار.
سپتامبر 1958	توده حزبىندان بولوپ، كۆپ يىللاپ زنداندا اوتوران نورمحمد قرىنجيك آغير كسل ضرارلى آرادان چىقدى.
8 دسامبر 1958	تور كمنىستانىنگ داشارى ايشلار مينيسترلىگى نىنگ يانىندا «تور كمنىستانىنگ داشارى يورتلار بىلن دوستلوق ومدنى آراقتاشىقلار بار اسىندا قى جمعيت» دۆره دىلدى.
1959 م	اشغاباتدا تله گپله شىكلر (تلويزيون) ايشلاپ باشلادى. بندر تور كمن- گورگن آرا لىغىندا دمير يول چكىلدى. آق قالا و آى درويش (كلاله) شهر لىنه الكترىك چكىلدى.
14 جولای 1959	عراق دۆولتى بو يور تده ياشايان تور كمنلرىنگ قارشىسىنا گىنگ مؤچبرده قتل عامى عمله آشىردى. كركوك قتل عامى.

گورگن رادیوسیندان تورکمن دیلینده گپله شیک بریلیپ باشلادی.	19 آگوست 1959 28 مرداد 1338
سازاندا میلی تأچمیراد آرادان چیقدی. دوغلانی 1886	31 ژانویه 1960
تورکمنیستاندا ملی شاهیر مختومقلی نینگ 225 بئلیغی دابارا بیلن بلله ندی. بندر تورکمن- گورگن آریغیندا اولتی (ترن) قاتناپ باشلادی.	مای 1960
بندر تورکمندن محمد شرعی آز مهلت بیلن ایرانینگ ملی شورا مجلسینه وکیل بولوپ گیتدی. آنبار اولومداقی اکرانچیلیق یرلری آماق اوچین ایرانینگ قشون باشلغی ژنرال اویسی و سرگرد کمال اوز حاربی توپاری بیلن اوبانی باسیپ آلیار و اونگا " شاه مزرعه کمال " آدینی بریارلر.	21 فوریه 1960
محمدرضا شانینگ اکرانچیلیق یر رفورمی نینگ بیرنجی تاغیری عامالا آشیریلدی. تورکمنصأحرا توپار- توپار زابلی و بلوچ گؤچوریلیپ گتیریلدی. زابلی لارینگ 659 حوجالیغینا (خانوار) 38790 هکتار یر بریلدی. کومت قاویزدا " وئش دشت " ، " صنعتی " و " پنبه ایران " کارخانالاری سالیندی. کلاله ده " جین " کارخاناسی سالیندی.	9 ژانویه 1961 19 دى 1340
آمی دریانینگ سوی آشغابادا گلپ یتدی.	12 مای 1962
محمدرضا شانینگ گورگن، کومت قاویز و بجنورده بلان یورپته	مای 1962

وکیلی سرلشکر منصور مزینی تورکمن دایخانلارینی قاتی حور لایار .	
میه ویت، مرجن آباد، آتا آباد، پیراوش، قیزیلجا و پشمک اوبالاری نینگ تۆوه رگیندأکی اکرانچیلیق یر باسیلیپ آلینیار . حوجه لار گرکزده 3 سانلی دایخان اولدوریل یار . پادشانیگ عیال دوغانلاری شمس و اشرف، گل چشمه دن مونگرچه هکتار یری ایه لیار لر .	ژوئن 1962
باش وزیر اسدالله علم ایراندا " ایالتی و ولایتی " لایحه سینی مجلسه حؤدور لیار .	7 اکتبر 1962
آیت الله خمینی " ایالتی و ولایتی " لایحه قارشلی بول یار .	1 دسامبر 1962
آشغاباتدا حالق فیلار مونیا سی دۆره دیلدی .	5 دسامبر 1962
پروتستلرینگ آرتماغی نتیجه سینده دؤولت " ایالتی و ولایتی " لایحه سینی ایزینا آلیار . اداری بؤلونشیک و مجلس سایلالاریندا، کومیشده، بندرتورکمن فارس شهرلری بندرگز و کردکو-ه ، آق قالا بولسا گورگنه دگیشلی ادیلیار . کومت قاویزدا " پنبه شمال " کارخاناسی سالیندی .	7 ژانویه 1963
رحمت الله فهیمی (تورکمن)، تورکمنلرینگ آیدندان مجلسه وکیل سایلاندى .	6 اکتبر 1963
دکتر آخمت قاراداغلی نینگ همتی بیلن کۆپ سانلی تورکمن یگیت و قیزلاری تورکیبا اوقووا ایبریلدی .	14 مهـر 1342
محمدرضا شاه رژیم نینگ شوونیستیک سیاساتینی یایجی،	1963 م

تورکمنلری کمسیدیان "آراس خان" یالی فیلملر یاسالدى.	
يازيجى قاراجا برونوف آرادان چيقدى. دو غلانى 2 آگوست 1898	23 مارس 1965
تورکمنیستانینگ پارتیا و دؤولت ایشگاری شاجا باتتیروف چیقیش ادیب دوران و اقتی جان بردی.	14 اکتبر 1965
آوغانیستانلی عبدالروف ترکمنی "پیام وجدان" ادلی قازیاتی نشیر اندیردی.	9 فوریه 1966
گورگن آقارینینگ جوْشماغی سبألی، حوجه نفس و اونونگ تُووه رگینی سوو آلدی. محمدرضاشاه هلیکوپتر بیلن سیل آلان یرلری بارلاماغا گلدی.	آپرل 1966
تورکمنلرینگ آیدندان 7-8 گزه ك مجلسه وکیل سایلانان محمد آخون گرگانی(جرجانی) تهراندا آرادان چيقدى. یر رفورماسی باشلانانی بأری دؤولت، تورکمنلره 3744 تراکتور، 671 کمباین ساتییدیر.	25 نوامبر 1967
بندر تورکمنلی گورجنگ بیگیت پرویز ایرانپور تورکمن باغشی و ذکر(غازال) توپارینی بیرناچه داشاری یورتلار شول سانندان ایتالیاداقی فسٹیوالا قاتناشدیردی.	
اترک- گورگن دریالارینینگ سوولاری جوشوپ، کؤپ یرلر سیل سوونینینگ آشاغیندا قالدی.	آپرل 1969
حالق سازاندا پورلی ساری آرادان چيقدى. دو غلانى 1900	7 فوریه 1970
گوللی داغ و قارناوا اوبالاریندا گویچلی یر ایراندی، 32 اوبا ویران بولوپ، 175 آدم اولوپ، 500- دن آرتیق کیشی یارالاندی.	2 آگوست 1970

11 مرداد 1349	
مئارس 1971 بهار 1350	كوممت قاويزنگ مركزى ميدانيندا اوتوردىلان محمدرضا شانينگ هيكلى، گورشنجنگ ييگيتلر طاراپيندان پارتلايدى.
ماي 1971	كومنيستىك حركتلرينگ اونغونىالماق اوچىن دوزيلن آمريكالى «مارشال»- ينگ پلانى (طرح مارشال) اساسيندا، كوممت قاويز و آراچاك ياقالارينا بيرناچه آمريكالى شول ساندان «مستر مور»، «ويليام آرونز» گليپ بارلاغ! ايشلر گچيردىلر. مستر مور بيرناچه اوقىپلى (استعدالى) توركمين ييگيدى يوقارى علم الماق اوچىن آمريكا اييردى.
	آمريكانىنگ جاسوسلىق اداراسى توركمينستانى دىنگله مك ماقصادى بيلن ماراوداپننىنگ قارشىسىندا يكه چنارينگ قولايىندا اولى رادار مركزىنى دۇره تدى. شولار يالى رادار بجنوردىنگ آشخانه سىننىنگ قولايىندا هم سالىندى.
2 ماي 1971	شاهير قارا سه ييتلى يىف آرادان چىقىدى. دوغلانى 1- نجى ژانويه 1915
اكتوبر 1971	كوممت قاويزدا گورشنجنگ ييگيتلرينگ تاغالاسى بيلن 3 گيجه لاپ آيدىم- ساز و قوشغى داباراسى گچيرىلدى. ساواك 20 سانى توركمينى توسساغ اتدى.
26 سېتامبر 1971	آوغانىستانلى توركمين فدامحمد فدائى " ملت " قازياتىنى نشير اتدى.
11 دسامبر 1973	توركمين سينماسى نىنگ دويونى توتان آلتى قارلى يىف آرادان چىقىدى. دوغلانى 6- نجى ژانويه 1909

18 دسامبر 1973	تورکمنلرینگ آیدندان محمد آخون گرگانینینگ قیزی مهین گرگانی ایران مجلسینه وکیل سایلانندی. تورکمنلرینگ دورموشینا دگیشلی "یک اتفاق ساده" ادلی بیر فیلم یاسالادی و اوندان تورکمن آرتیستی آننا تاریخی رول آلدی.
27 جولای 1974	یازیجی بردی کربابایف آرادان چیقدی. دوغلانی 15 مارس 1894
1974	امیر شیروان پارس دیلینده «تورکمن» فیلمینی یاسادی. یازیجی آی محمد آی محمدی «سنت» و «قارا چویون» یالی نمایشلاری بیلن بوتین ایراندا تورکمن تئاترینی تاناتدی.
13 دسامبر 1974	یازیجی امان ککیلوف آرادان چیقدی. دوغلانی 9 ژوئن 1912
1974 م	گوروشجنگ شاهیر آراز محمد شاعری (آرام) 40 یاشینگ ایچینده آرادان چیقدی. شاهیردان "ریاعیلار" ادلی اثر یادیگار قالدی. اونونگ چاپ بولمادیق "آرزوم" ادلی یئغیندیسی- دا بولمالی.
1975 م	تورکمنلرینگ دورموشونا دگیشلی نادر ابراهیمی "صدای صحرا" فیلمینی یاسادی.
29 سبتمبر 1975	گوروشجنگ شاهیر قربان ناظر عزیزوف 35 یاشینگ ایچینده قازانجیغینگ قولایندا مونییپ باریان ماشینی 70- دن قاوراق اوق آتیلماغی سبأپلی اله مه دشیك بولوپ آرادان چیقدی. دوغلانی 1 مارس 1940 تورکمنصأحرانینگ بللی باغشیسی قازاق پانگ آمریکانینگ قاراشسیرلیق گونی مناسیبتلی نیویورکده گچیریلن موزیک فستیوالینا قاتناشادی.

8 سپتامبر 1975	رحمانقلی سیدی و قاوشاق (آلتی) جعفر بای تورکمنلرینگ آیدندان ایران مجلسه وکیل سایلاندیلار . بندر تورکمنینگ ژاندارما باشلیغی سروان حامد- ینگ دؤورینده بالیقچیلار عظیم اونق و اخى قلیچ نیازی اولدورولپ، بابیش و امین کلتە غیناغا چکلیپ عمر بویى مایپ بولدی.
1976 م	نادر ابراهیمی ایران تلویزیونی طار اپیندان شوونیستیک سیاستی یاینجی، تورکمنلری کمسیدیأن " آتش بدون دود " فیلمینی یاسادی . "کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان " ادلی مدنی اداره، تورکمنلره دگیشلی " اسب " ادلی فیلمی یاسادی.
8 اگوست 1977	باغشی ساخی جباروف آرادان چیقیدی. دوغلانی 1905
31 اگوست 1977	تئاتر آرتیستی آمان گل محمدوف آرادان چیقیدی. دوغلانی 22 اگوست 1908
22 نوامبر 1977 1 آذر 1356	دکتر آخمت قاراداغلی آرادان چیقیدی. دوغلانی اسنغولی 1901 . مازاری کومت قاویزدا.
نوامبر 1978	بوتین ایراندا محمدرضاشانینگ رژیمینه قارشى آیاغا قالمالار بارها مؤوچ آلیار . کومیشدغه لی معلملار پهلوی رژیمه قارشى ایش تاشلایش گچیردیلر .
6 ژانویه 1979 16 دی 1357	تورکمنلر محمدرضاشانینگ حکومتینه قارشى: او قوو گره ك، حاط گره ك، تورکمنچه مکتب گره ك. الدين گیدن یـرلری،

<p>قایتاریپ آلماق گره ك.</p> <p>یالی شیغار لار بیلن ناگیله لیكلرینی گۆركزدیلر. یاش شاهیر محمد براننده قوجیق موتوردان یئقیلیپ آرادان چیقدی. شاهیرینگ گورگن رادیوسیندان یایلان انچمه قوشغوسی بار.</p>	
<p>محمدرضاشانینگ گیزلین اداراسی ساواك-ینگ کومت قاویز بؤلوم باشتوتانی، پادشاه وفالی آدمیلردان پیدالانیپ، تورکمن اوبالاردان ساده تورکمنلری یغناپ، کومت قاویزدا بولاغایلیق توروزدی. آزیرلر بیلن تورکمنلرینگ آراسینا دوшمانچیلیق دۆره دیدی.</p>	<p>9 فوریه 1979 20 بهمن 1357</p>
<p>محمدرضا شاه پهلو ی نینگ حکومتی آغداریلدی.</p>	<p>11 فوریه 1979</p>
<p>گلمیشه ك باى- فنودالار تورکمنلرینگ ارکینلیك اوغروندا آلیپ باریان گۆرشلرینی توغتاماق ماقصادی بیلن کومت قاویز شاهر دادگاسی نینگ اؤنگونده تحصن اتدیلر. حکومت وکیللری حجت الاسلام امید و راندنیا اولارا گؤنلیك بردی. اولارینگ پروکاسیا(تحریك) اوچین مونپ گلن ایچی دولی یاراغلی ماشینی، گۆرشنگ تورکمن ییگیتلر طاراپیندان ضبط ادیلدی.</p>	<p>15 فوریه 1979</p>
<p>تورکمنلرینگ گۆرشنگ ییگیتلری "کانون فرهنگى و سیاسى" و "ستاد مرکزی شوراهاى روستایى ترکمنصحرا" یالی قوراملاری دۆره تدیلر.</p>	<p>15 فوریه 1979</p>
<p>تورکمن یازیجی- شاهیرلارینگ کومت قاویزینگ پیشاهنگی سالونیندا انچمه گونلأپ حالقینگ عمومی ایسگلری باراسیندا ماصلحات اتدیلر، اؤز فکرلرینی اورتا آتدیلار.</p>	<p>2 مارس 1979</p>
<p>یازیجی بکی سه یتاکوف مسکوده آرادان چیقدی. دوغلانی 1 ژانویه 1915</p>	<p>7 مارس 1979</p>

10 مارس 1979 19 اسفند 1357	تورکمنلرینگ تولقونشلارینا حایبات آتماق اوچین، اسلامی حکومت فانقوم تیپلی حاربی اوچارلارینی بندرتورکمن، آق قالا و کومت قاویزینگ اوستوندن پس یردن اوچوردی. بندرتورکمن حالقی آیاغا قالیپ، شهرینگ آدینی بندرشاه دان، بندرتورکمنه اوینگه دیلمگینی طالاپ اتدیلر. اسلامی حکومتینگ پاسدارلاری اوق آتاندان 19 تورکمن یارالاندی.
23 مارس 1979	اسلامی حکومتینگ «حکومت اسلامی؛ هاومی یوق (اری یانه)» دیین رفراندومه تورکمنلرینگ سس بریپ، برمزلیگی حاقیندا ماصلاحتاشماق اوچین، «مدنی و سیاسی اوجاق»، حالقی 26-نجی مارسده کومت قاویزینگ ملی پارکینده گچیریلجک متینگه چاغیردی
25 مارس 1979 5 فروردین 1358	کومت قاویزدا سیگار ساتیپ اوتوران دوردی پور دیین بیر تورکمن بیگیدی پاسدارلار آتیپ اولدوریلر، باشغا بیر تورکمنی یارالادیلر.
26 مارس 1979	آخوند عمادی نینگ باشتوتانلیغیندا تورکمنلرینگ کومت قاویزینگ ملی پارکینده پاراحتچیلیقدا گچیپ دوران یغناغینا پاسدارلار یاراغلی چوزدی. اونلارچا تورکمن شهید بولدی. اسلامی حکومت بیلن تورکمنلرینگ آراسیندا ایکی هفته لاپ اورش دوام اتدی. کومت قاویزداقی 1-نجی اورش.
4 آپریل 1979	بندرتورکمنده " بیرلشیک " آدیندا بیر ژورنال نشیر ادیلدی (ژورنالدان دینگه 3 شماره چاپ بولدی)
24 مای	باش وزیر مهدی بازرگان، تورکمنلرینگ «اوباشورالار

1979	مرکزی «نینگ» یاپیلماسی اوجین اولتیماتوم بردی.
30 مای 1979	" ایل گویجی"، "خبرنامه تورکمن صحرا" و "دایخان" یالی قازیات- ژورناللار نشیر ادیلدی. مدنی و سیاسی اوجاغینگ " هنر و فولکلوریک بؤلومی دؤره دیلدی.
16 جولای 1979	یولما سالیان اوباسیندا ایلکینجی گزه ک "اوراق بایرامچیلیغی" گچیریلدی.
25 تییر 1358	حازار دنگیز ژاندارمالاری، بالیقچیلارینگ آشیرداداقی یئغناغینا یاراغلی هجوم اتدی.
20 جولای 1979	آنبار اولومداقی "شاه مزرعه" نینگ یرلری و تأسیساتی گورگن قشونونینگ ارکینه بریلیپ، اونگا " مزرعه نمونه ارتش" آدی بریلدی.
29 تییر 1358	تورکمن شورالارینا دگیشلی رضا علامه زاده "حرف بزن ترکمن" فیلمینی یاسادی.
آگوست 1979	شیرمحمد درخشنده توماج و عبدالحکیم مختوم مدنی و سیاسی اوجاغینگ، سافار انصاری بولسا توده پارتیاسی طاراپیندان اساسی قانونی دوزجک ایرانینگ خبرگان مجلسینه کاندیداتوراسینی حودورله دیلر. گره کلی سسی آلانديغینا قارامازدان اولارینگ مجلسه گیرمگینه یول بریلدی. حالیا باغشی قازاق پانگ (قربان بایرام گونینده) اومچالی اوباسیندا آرادان چیقدی.
6 فوریه 1980	حلق فدایی لار غفوراماسی نینگ دؤره یش یئل دؤنومی اوجین یوریش گچیریلجک حاقینداقی بیلدیریش یایر ادیلدی. بو بولسا کوممت قاوزدا ایکنجی اورشا سبأپ بولدی.

<p>پاسدارلار، فداییلارینگ کومت قاویزداقی یۇروشینه روغصات بریلمجکدیگینی مألیم اتدی.</p> <p>اوبا شور الارینگ یولباشچیلاری شیرمحمد درخشنده توماج، عبدالحکیم مختوم، حاجی طواق واحدی و سویون جرجانی گیجه ساغات 12- ده دؤولت وکیللری بیلن گچیرن دوشوشیقداقن اؤوریلپب گلیشیرینه، کومت قاویزینگ قایرا قی کؤفرسی نینگ یانیندا اوغور لاندیلار.</p>	<p>7 فوریه 1980 18 بهمن 1358</p>
<p>پاسدارلار، فداییلارینگ یۇریشینه قاتناشانلارا اوق آتدی. ایلات مدنی و سیاسی اوجاغینگ اؤنگونده تحصن اتدی.</p> <p>کومت قاویزداقی 2- نجی اورش.</p> <p>غاضابا گلن حکومت طار ایدارلاری، یاش تورکمن ییگیتدی بهروز آخوندینی کومت قاویزینگ اورتار اسیندا و اغشیلارچا اولدوردیلر.</p>	<p>8 فوریه 1980</p>
<p>توماج، مختوم، واحدی و جرجانی نینگ غیناغ آستیندا پارچالانان جسدلری بجنوردینگ قولایندا "چمن بید" دیین یرده، یولونگ قیراسیندان تاپیلدی.</p> <p>بندر تورکمنینگ بللی یاشولیلاری پرویز ایرانیور، نازدوردی نوشین و یوسف قرجه داغی اوغور لانیپ، ترور ادیلدی. اورشدا اولدی دیدیرمک اوچین اولارینگ جسدلری کومت قاویزینگ امامزاده مازار لیغینا تاشلانیدیر.</p> <p>100- دن قاوراق تورکمن آتیشیقدا یا- دا توساغ بولانلاریندان سونگرا اتیلیپ اولدوریلدی.</p> <p>تورکمنصرادا شهیدلر گونی.</p>	<p>18 فوریه 1980</p>
<p>ایران و دونیا اینتاله گنتلری تورکمن یولباشچیلاری نینگ ترور ادیلمگینی یاز غاردیلار.</p>	<p>6 مارس 1980</p>

15 اسفند 1358	
7 مارس 1980	«تورکمنلرینگ مدنی و سیاسی اوجاغی»، تورکمنصحر ادا حاکیم بولان ترور آتمسفری ضرارلی، ایران مجلسه گچیریلجک سایلاولارا قاتناشماجاغینی مألیم اتدی.
28 مارس 1980	حکومتینگ آتان حایباتینا قارامازدان شهیدلرینگ 40- ی «اوبا شورالاری» طاراپیندان یوریش گچیریلیپ بلله ندی.
4 ژوئن 1980	«اوبا شورالاری نینگ» 11- نجی قورولتایی، شیله- ده شهیدلر قاقا بزمونه، آماندوردی سرشاد و توماجی پور- ینگ 100- ی آق دگیش اوباسیندا بلله ندی.
جولای 1980	گورشجنگ ییگیتلر عبدالله قزل، مردگلدی بیدار و آق محمد بیرامی آتیلیپ اولدوریلدی.
19 جولای 1980	«خبرنامه ترکمنصحر» نشریه سینیگ چاپ ادیلمگی قاداغان ادیلدی.
مارس 1981	حکومته وفالی حلیم بردی عادل " ندای ترکمن " قازپاتینی نشیر اتدی.
7 مای 1981	بالیقچی بردی مراد توماج دنگیز ژاندارمالار طاراپیندان آتیلیپ اولدوریلدی.
جولای 1981	گورشجنگ ییگیتلر گورگن بهلکه و انین گوگلانی آتیلیپ اولدوریلدی.
جولای 1982	ابراهیم ندیمی، حمید فرجاد، آرازمحمد (آرچا) بصیری، حاللی حاللیزاده (الغیر) و حضرتقلی کر آتیلیپ اولدوریلدی.
مای 1983	تورکمنیستاندا ملی شاهیریمیز مختومقلی نینگ 250- یئلیغی دابارا

بیلن بلله ندی. یؤنه تورکمنصحراده آق توقایا یئغناشانلارا ایرانینگ یاراعلی گویچلری قیسیش گؤرکزدی، صدقه ضیافت نهارینی بیشرتمدی.	
گورشجنگ زنان شاهیرا آناسولتان ککیلوا 13 یئل توسساغ هم دالیجانادا ساقلانپ، دورلی پسیکوتراییکی غیناغلاردان سونگ اولدی. دوغلانی 30 نوامبر 1942	30 نوامبر 1983
آنامحمد غراوی کومت قاویزدان ایران مجلسینه وکیل ساپلاندى.	سپتامبر 1984
تورکمنصحرادا «سالک» دیین بیر حیلی یوقونچ کسل یایرادی.	سپتامبر 1984
ساپامیرات نیازوف تورکمنیستانینگ کمونیستیک پارتیاسی نینگ 1-نجی سکره تارلیغینا بلله ندی.	مارس 1985
تورکمنیستانا سیغنان تورکمنصحرالی سیاسی بوسغونلار «ایمل گویچی » نشریه نینگ 2-نجی دورینی چیقاردیلار.	مارس 1985
سیاسی حرکتلرینگ ارکین بولوپ، «فدایی لار» دان ایریلماق اوچین، «مدنی و سیاسی اوجاغینگ قايتادان دیکلديش توپاری (هئیت بازسازی کانون) دوره دیلدی.	اکتبر 1987
اوزلرینی «مدنی و سیاسی اوجاغینگ» حاقیقی ایه لری دیین بیرنأچه تورکمن، اوجاغینگ ارکیندیگی باراسیندا آماندا بیر بیلدیریش یایراندیلار. مدنی و سیاسی اوجاغینگ طاراپدارلاری ایكأ بولوندولر.	مای 1988
یاش بیگیتلر آشغابات و نفت داغدا آیاغا قالیپ، گلمیشکلرینگ تالانچیلیقلی سیاستلاری نینگ بس ادیلمگینی طالاپ اندیلر.	مای 1988

توموس	ايراندا ترياك سوؤداسيني اديانلر بيلن گورش و اوقتندا بيرناچه سياسي بنديلر - ده آسيلدى. اولارينگ آراسيندا گورشجنگ ييگيت حالق بردى الفت ده بولدى.	1988
1 سپتامبر	حالق شاهيري، مجلسينگ وكيلى، مختومقلى باير اغىنينگ ايه سي كريم قريان نفس 59 ياشينگ ايجينده يورك كسلى سبأبلى آرادان چيقدى.	1988
سپتامبر	آمانده اؤزىنى «مدنى و سياسي اوچاغينگ» نشير اورگانى دييب آدلانديران « توركمستان ايران » نشريه سي چيقيب باشلادى. نشريه 1991- نجى يئلاچنلى چاپ بولدى (جمعى 30 شماره)	1988
سپتامبر	كلاله شاهريندن ياغمور قليزاده ايران مجلسينه وكيلى بولوب سايلاندى.	1988
مارس	حالق باغشى مختومقلى قارلى نينگ 100 ياشى داش حاويزدا دابارا بيلن بلله ندى.	1989
30 آگوست	توركمنيستاندا " آغزى بيرليك حالق حركتى " آدندا بير سياسي جمعيت دؤره ديلدى. «آغزى بيرليك» توركمنيستانينگ ارکينليگينه قاويشماغيندا، مىللى دويغولارينگ اويانماغيندا قاتى آلادا اتدى. اولار ديكتاتور نيازوف- يىنگ ظلمونا دوچار بولدولار. يولباشچيلارى اولدوريلدى (باپبا گؤكلنگ)، زندانا آتلدى (نوربردى نورمأمدوف)، كآبيرلىرى (شاهير شيرالى نورميراد) يورتدان قاچيب آتماغا مجبور ايدلدى.	1989
سپتامبر	40 يئل سانسوردان سونگ آتا قاوشيدينگ "پرمان" رمانى، پروفيسور ماتى كؤسايىف يىنگ ايشلان " قورقوت آتا " اثرى نينگ چاپ بولماغينا روغصات بريلدى. قاداغان اديلن سازلار قايتادان يانگلاندى.	1989

24 مای 1990	تورکمنیستاندا تورکمن دیلینه دۆولت دیل استاتوسی (حقوقی) بریلدی.
ژانویه 1990	" آغزی بیرلیک حالق حرکتی " ایلکینجی گزه ک گوکدپه ده شهید بولانلارینگ خاطر الارینا صداقا بر جکدیگینی مالم اتدی. تورکمنیستان حکومت یولباشچیلاری اولارینگ اؤنگونی آجادیغی بیلن حاییات اتدی.
13 اگوست 1990	عالیم آخمت بکمرادوف ارادان چیقدی.
سپتامبر 1990	آلمانینگ مونیخ و سوندینگ گوتنبرگ و لروم شاهرلرینده یاشایان تورکمنلر " مدنی جمعیتلری " اساسلانديرديلار. بو جمعیتلار آدی آغلان دۆولتلرینده رسمی تایدان حاسابا آئیندی.
اکتبر 1990	تورکمنیستانینگ ارکینلیگی، اوغروندا اؤز سیاسی دوشونجه لری سبألی کؤپ آدم حکومتینگ غاضابینا دوچار بولدی. اولاردان شاهیر شیرالی نورمرادوف توساغ ادیلیپ ایلکی چار جوو سونگ اورسیت زندانینا یوللاندى. اول حاضیر سوندده بوسغونلیقدا یاشایار.
فوریه 1990	دکتر مظفر آرسلانینگ تفلاسی بیلن " عراق تورکمن ملی پارتیاسی " دۆره دیلدى.
17 مارس 1991	" آغزی بیرلیک "، تورکمنیستانینگ شورویدن آیریلیپ، اؤز باشننا بولماغینی طالاپ اتدی.
28 آپریل 1991	گوچلی آپى- توپان حازار دنگیز یاقاسیندا یاشایانلاری حورلادی. بیر توپار اؤی یئقیلیپ کؤپ سانى مال- قارا هلاک بولدی.
12 مای 1991	باللی آرتیست آقمیرات شیروف کینو استودیویانینگ بالکنیندان یره قاچیب! اؤلدى.

<p>1 مای 1991</p>	<p>بندرتورکمنده یار اعلی گویچلر بیر تویونگ توتولماغینی یاتیر جاق بولوپ آدملارا اوق آتاندایلیس آراز قلیجی دیین تورکمن اولوپ، باشغاسی یار الاندی. یار اعلی گویچلر قربان بایرامیندا لاله قاقیان قیزلارا آزار بر دیلر. باغشیلارینگ تامدیرالارینی دؤگوپ، اولارا شهرینگ اورتاراسیندا شلاق اوردولار.</p>
<p>18 مای 1991</p>	<p>ملی شاهیرمختموقلینینگ دوغلان گونینه قاباتلانیپ، تورکمنیستاندا " دنیا تورکمنلرینینگ گومانیتار (هومانیتار/انسانپور) بیرله شیگینینگ 1- نجی کنفرانسی آچیلدی.</p>
<p>آگوست 1991</p>	<p>تورکمنصرالی باغشیلار فرانسه نینگ "اوینیون" موزیک فستیوالیندا شاخونلی چیقیش اتدیلر. ساویت سایوزی (شوروی رژیم) دارغادی. (21- نجی آگوست)</p>
<p>20 آگوست 1991</p>	<p>تورکمنیستانینگ اویزیسیون توپارلاری "گنگش" آدی آستیندا یئغناندیلار. اولار: 1- آغزی بیرلیک حالق حرکتی 2- دمورکاتیک (اوشوش) پارتیاسی 3- استیودنتلرینگ (ناظاریت) توپاری 4- ماری حالق حرکتی 5- بالقان حالق حرکتی 6- کامونیستلاردان آیرنلانلار.</p>
<p>21 آگوست 1991</p>	<p>"گنگش" بیرینجی بیلدیرشینده اهللی تورکمن دؤولت یولباشچیلارینینگ ایشدن چتلمشه گینی ایسله دی. 50- دن آشا تورکمنستانلی اینتله گنتلر دؤولتینگ آلیپ باریان</p>

سیاساتلارینی یاز غاریپ، آشغاباتداقی مختومقلی نینگ یادیگار لیگی نینگ یانیندا آچلیق اوتور شیغینی گچیر دیلر.	
تورکمنیستان اوز اختیارلی دؤولت دیلیپ جار ادیلدی.	22 آگوست 1991
تورکمنیستاندا ملی حاوپسوز لیک کمیته سی (KNB) دؤره دیلدی.	30 سپتامبر 1991
تورکمنصرالی باغشیلار آلمانینگ دوسلدورف شهر موزیک فستیوالینا قاتناشدیلر.	اکتبر 1991
آشغاباتدا " دونیا تورکمنلری نینگ گومانیتار بیرله شیگی نینگ " 2-نجی قورولتایی گچیریلدی.	25 اکتبر 1991
تورکمنیستان، اوز ملی قاراشسیزلیغینی جار اتدی.	27 اکتبر 1991
کومیشدغه و بندرتورکمندن یوسف بسنجیده ایرانینگ اسلامی مجلسه وکیل سایلاندی.	نوامبر 1991
گورشنجگ شاهیر باپبا گؤکلنگ شېهه لی بیر ماشین تصادفینده اولدی.	23 دسامبر 1991
70 یئلدان سونگ ایلکینجی گزه ک ایران بیلن تورکمنیستانینگ آراسیندا اینچه بوروندان گچلگه نو قادی اچیلدی.	17 ژانویه 1992
تورکمنیستانینگ بایداق و دؤولت نشانی (گرب) تاصصیق ادیلدی. تورکمنیستاندا دؤولت بایداق گونی.	19 فوریه 1992
تورکمنیستان بیرلشن ملتئر قوراماسینا آغضا ادیلیپ آیلندی.	2 مارس 1992
خزر دنگزینی نینگ ژاندار مالاری 4 سانی کومیشدغه لی بالیقچینی	آپرل 1992

آتيپ اولدوردى. بئيله واقعا هر يئل ديين يالى قايتالانيار.	
حالق باغشى نورپردى قولوف آرادان چيقدى. دوغلانى 1 مارس 1917. اول كمونيست رژيمينى اؤويان يکه جه- ده آيديم آيتمادى.	ماي 1992
قاراشسيز تورکمنيستانينگ ايلکينجى اساسى قانونى تاصيقلاندى.	18 ماي 1992
باغشى حوجه شرقى كوميشدغه ده آرادان چيقدى.	5 ژوئن 1992
يکه کانديداتورلىق اساسيندا، سافارميرات نيازوف قاراشسيز تورکمنيستانينگ ايلکينجى پره زيدنتى بولدى. سونگرا اوزينه تورکمناشى و حتى پيغمبر ديديرن نيازوف تورکمنيستاندا گورولمه ديك شخصيت کولتى سياساتينى (شخصيت پرستايگى) اساسلانديردى.	21 ژوئن 1992
نيازوينگ پرمانى بيلن اشغاباتدا قايعيسيز آتابايوف- ينگ هيکلى يئقيلدى. هيکلى 1965- نجى يئلدا هيکاتراش موممى سيدميرات ياسايدى.	ماي 1993
هيکل تراش موممى سيدمراد آرادان چيقدى.	2 جولاي 1994
گورشجنگ تورکمن افسرى، 1951- نجى يئلدا تورکمنيستانا سيغنان سرهنگ سافار خطيبى اشغاباتدا آرادان چيقدى. سافار خطيبى ايرانينگ انقلابى افسرلار توپارئينگ حاطاريندا پادشاليق رژيمه قارشى گوره شبيدى.	15 مارس 1994
دوغلانى اومچالى 1918	
نيازوف- ينگ رژيمينه قارشى اشغاباتداقى اولى يوريش باسليپ	12 جولاي

1995	ياتيريلدى. كۆپ آدم توسساغ ايدلدى. قارا چهارشنبه.
10 سېتامبر 1994	توركمينستاندا باغشيلار گونى.
12 دسامبر 1995	توركمينستانينگ خواهشى اساسيندا بيرلشن ملتئر قوراماسيندا بو دؤولته بى طار ايليق حقوقى بريلدى.

1- ژانويه (دى- بهمن) ايلارينداقى واقعالار

1 ژانويه 1875	كوموشدغه توركمنلرى آشير ادادا يرلشن روس حاربي قرارگاهينه هجوم اديپ، اولارا آغير ضاربا اوريار. روسلا قارشى دوروپ، دورمازليق باراسيندا آحال ياشوللارى گؤكدپه گنگش ماصلاحاتيني گچيريارلر.
1 ژانويه 1915	يازيجى قاراسه ييتلى يفينگ دوغلان گونى. اولومى 5/1971/2
1 ژانويه 1925	اشغاباتدا معلملرينگ 1- نجى قورولتايى آچيلدى. توركمن دؤولت نشرياتى (TDN) دؤره ديلدى.
1 ژانويه 1926	توركيه ده تقويم هجرين ميلاديه اويتگه ديللدى.
1 ژانويه	اشغاباتدا «توركمن دؤولت مديسين» انيستيتوتى آچيلدى.

1932	
2 ژانویه 1927	حکومت ارجب آخون (صیادی) نی کومیشدغه لی تورکمنلره قاضی باشلیق ادیب بلله دی.
3 ژانویه 1501	شاهیر علی شیرنواپی 60 یاشینگ ایچینده آرادان چیقدی. دوغلانی 1441
6 ژانویه 1909	تورکمن سینماسی نینگ دوئبونی توتان آلتی قارلی یفینگ دوغلان گونی. اولومی 11 دسامبر 1973
6 ژانویه 1979 16 دی 1357	کومت قاویز حالقی محمدرضاشانینگ حکومینه قارشی: اوقوو گره ك، حاظ گره ك، تورکمنچه مکتب گره ك. الدىن گیدن یرلری قایتاریپ آماق گره ك. یالی شیغار لار بیلان نأگیله لیک گورکز دیلر. یاش شاهیر محمد براننده قوجیق وفات بولدی. شاهیرینگ گورگن رادیوسیندان یایلان انچه قوشغوسی بار.
7 ژانویه 1890	تورکیستانینگ گورشجنگ ییگیدی مصطفی چوقای دونیا ایندی. وفاتی 27 دسامبر 1941 مازاری برلینده.
7 ژانویه 1933 17 دی 1332	ایران حکومتی حالقینگ اکرانچیلیق یرلرینی اوزلرینه ساتماق باراسیندا مجلسده یوریتته قرار چیقارتدی. دوره دیلن املاک اداراسی نینگ کومت قاویزداقی باشلیغی سروان صفاری تورکمنلری قاتی حورلادی. حازاردان اشبیل صادر ادملك امتیازی دوللو دیین بیر گلیمیشگه بریلدی.

<p>7 ژانویه 1963 17 دى 1342</p>	<p>روحانىلار يىنگ قارشى بولانلىغى سىباپلى ايران يىنگ باش وزىرى علم "اىالتى و ولايتى" لايحه سىنى مجلسدن ايزىنا آدى. ادارى بولونشيك و مجلس سايلالار يىندا كومىشده، بندر توركمن فارس شهرلىرى بندرگز و كردكو-ه، آق قالا بولسا گورگنه دگىشلى ادىلى.</p>
<p>9 ژانویه 1961</p>	<p>محمدرضا شانينگ ير رفورماسى نينگ بيرىنجى تاپغىرى عمله آشىرىلىدى. توپار- توپار زابلى و بلوچلار توركمن توپراغىنا گوجور يلىپ گتيرىلىدى. زابلىلار يىنگ 659 حوجالىغىنا (خانوارينه) 38790 هكتار ير برىلىدى. كوممت قاويىزدا "وش دشت"، "صنعتى" و "پنبه ايران" كارخانالارى سالىندى. آى درويش (كلاله) ده پاغتا آراسسالايان "جىن" كارخاناسى سالىندى.</p>
<p>12 ژانویه 1881</p>	<p>ژنرال اسكوبله وف- يىنگ باش توتانليغىندا روس قشونى گوكديپه قالاسىنا هجوم اتدى، نتيجه 30 مونگه قولاي توركمن شهيد بولدى. حاطيرا گونى.</p>
<p>13 ژانویه 1937</p>	<p>توركمنىستان دؤولتىنى اساسلانديرانلاردان ندىر باى آيتاكوف استالين- يىنگ قانلى رپره سىياسىندا (تصفيه خونين) واقىتىندا اتلىپ اولدورىلىدى.</p>
<p>17 ژانویه 1992</p>	<p>70 يىندان سونگ ايلكىنجى گزه ك ايران بيلن توركمنىستان يىنگ آراسىندا اينچه بوروندان گچلگه نوقادى آچىلىدى.</p>
<p>18 ژانویه 1958</p>	<p>شوروى بيلن اوغانىستان يىنگ آراسىندا (امى دريا و تجن تئوه رگينده) آراچاك بلله مك اوچىن بير شرط ناما قول چكىلىدى. اوغانىستاندا ياشايان توركمنلر بيلن توركمنىستاندا اقبىلار يىنگ آراسىنا</p>

	سرحد بلله ندی.
18 ژانویه 1955	بازجی رحمت سیدوف آرادان چیقدی.
25 ژانویه 1923	اترک- گورگن تورکمنلری نینگ اؤز ارکینلیک اوغرونداقی گۆرشلری بارها مؤوچ آلیار. آسترابادینگ قشون باشلیغی تهرانا چاغیریلیار. محمدحسن حان سرتیپ دمیرغازیق قشونا باشلیغینا بلله نیار.
27 ژانویه 1924	آشغابادینگ مرکزی پارکینده لنین هیکلی قورلۇپ باشلاندى.
27 ژانویه 1952	ایران حکومتی اکرانچیلیق یر رفورماسینی عمله آشیردی. بو ایشدن ماقصات تورکمن توپراغیندان باسلیپ آلمان یرلری قایتادان حالقا ساتیپ، اولاری تالاماقدی. شول اساسدا یرلر 5 و 10 هکتارلارا بۆلۆنیپ، 20 بئل مهلتی بیلن ساتیلیار. دۆمه یرلرینگ هکتاری 160-130 تومن، سولوی یرلرینگ هکتاری 2480-1300 تومان دیلیار. کوممت قاویزینگ تۆوه رگینده هر هکتار یر 280 تومنه ساتیلدی. قاراسوو اوباسیندا ژاندارما اداراسی دۆره دیلدى.
31 ژانویه 1925	سازاندا آتا اولی یفینگ دوغلان گونی.
31 ژانویه 1960	مواقمچی سازاندا میلی تآچمیراد آرادان چیقدی. دوغلانی 1886

2- فوریه (بھمن-اسفند) آئنداقی و افعالار

2 فوریه 1918	تورکمنیستاندا خالق کمیسرلار شوراسی، دینی دؤولندن، مکتبی بولسا عبادت حانادان بۆلیپ آیرماق باراسیندا قارار چیقاردی.
4 فوریه 1948	تهران اونیورسیتته تینده، محمدرضاشاهه اوق آتیلدی. سیاسی آکتیویستلار ایزارلاندی، 20 سانی تورکمن، تورکمنیستانا سیغیندی.
5-7 فوریه 1905	قیزیل آرباتدا روس پادشاسینا قارشى ایشچیلر آراسیندا سیاسی تولغونشیق بولدی.
6 فوریه 1980	کومت قاویزدا «اوباشورالارینینگ» 10- نینجی قورولتایی گچیریلدی.
6 فوریه 1980	«حلق فداییلار» توپاری اؤزویینگ دؤره یش یئل دؤنومینی کومتده بلله جکدیگی حاقیندا بیادیریش بایراتدی. بو بولسا کومت قاویزدا ایکینجی اورشا سبأپ بولدی. ارته سی گون پاسدارلار اولارا روغصات بریلمجکدیگینی مآلم اتدی.
7 فوریه 1925	تورکمنیستان جمهوریتی نینگ رسمی دؤره دیلن هم اداره ادیلیپ باشلانان گونی.
7 فوریه 1926	آشغاباتدا "تورکمن فیلم" کینواستودیوسی دؤره دیلدی.
7 فوریه 1970	خالق سازاندا پورلی ساریف آرادان چیقدی. دوغلانی 1900
7 فوریه 1980	اوباشورالارینگ یولباشچیلاری شیرمحمد درخشنده توماج، عبدالحکیم مختوم، حاجی طواق واحدی و سویون جرجانی گیجه ساغات 12- ده حکومت وکیللری بیلن گچیریلن دوشوشیقدان اؤوریلیپ گلبلرینه، کومت قاویزینگ قایراقی کؤفریسینده، پاسدارلار

	طاراپيندان اوغورلاندى.
8 فوریه 1980	فدايى لارينگ يۇرئيشينه قاتناشانلارا اوق اتيلدى. ايلات مدنى و سياسى اوجاينگ اۇنگونده سياسى اوتور شيق (تحصن) گچيردى. كوممت قاويزداقى 2- نجى اورش.
9 فوریه 1966	اوغانيستائلى عبدالرؤف تركمنى "پيام وجدان" قازياتىنى نشير اتدى.
8 فوریه 1980	توركمين ييگيدى بهروز آخوندى كوممت قاويزينگ اورتاراسيندا واغشيلارچا اولدوريلدى.
9 فوریه 1979	رژيمينگ گيزلين اداراسى ساواك، پادشاه وفالى آدملاردان پيدالانيب، اوبالاردان توركمينلى يىغناپ، كوممت قاويزدا بولاغايلىق دۇرتدى.
9 فوریه 1980	بيرانچه گون اوزاغا چكن اورشدا كوممت قاويزينگ ايلاتى شهرى ترك اديار. بدلجه اوباسى ياراغلى گوبچلى طاراپيندان اود بريلدى.
11 فوریه 1979	محمد رضا شاه پهلوى نينگ حكومتى آغاريلدى.
14-19 فوریه 1925	توركمينستان كمينستىك پارتىياسى نينگ 1- نجى قورولتايى.
14 فوریه 1925	ايران مجلسى رضاخانى باش وزير اديب بلله يار.
15 فوریه 1869	توركمين شاهيرى اسدالله غالبى آرادان چيقدى.
15 فوریه 1921	كوممت شاهر حاكمى نينگ اورونباسارى مهدى خان آق اويلى اوباسينى توپ اوقونا توتيار، نتيجه ده 20- دن قوراق توركمين اوليار.
15 فوریه 1921	بخارا اميرى سيدعالم خان بلشويلكرينگ اۇنگونده دوروپ بيلمان مزار شريفه قاچىپ اتيار.
15-24 فوریه	توركمينستان شورالارى نينگ 1- نجى قورولتايى. اوندا TSSR-in

1925	دۆره دىلياندىگى و اونونگ شوروى نىنگ حاطار ننا گىر ياندىگى بار اسىندا قارار آلىندى.
15 فـورىه 1979	گلميشه ك باى- فنودالار توركمنلرينگ ار كىنلىك اوغروپىندا آلىپ بارىان گۇرشلر ينى توغقاتماق ماقصادى بىلن كوممت قاويز شهر دادگاسى نىنگ اؤنگونده تحصن اتدىلر. حكومت وكىللىرى حجت- الاسلام اميد و رادنىيا اولارا گۇونلىك بردى. اولار يىنگ پروكاسيا (تحريك) اوچىن مونىپ گلن ايجى دولى ياراغلى ماشىنى گۇرشىنگ توركمن يىگىتلر طاراپىندان ضبط ادىلدى.
15 فـورىه 1979	"كانون فرهنگى و سياسى" و "ستاد مركزى شوراهاى روستايى تركمنصحرا" يالى قورامالار دۆره دىلدى.
18 فورىه 1405	گۇرنوكلى حاربى سر كرده امير تيمورىنگ اولومى. دوغلاى 1336
18 فـورىه 1980	توماج، ماغتىم، واحدى و جرجانى نىنگ غىناغ استىندا پارچالانان جسدلىرى بىنورد يولى نىنگ غير اسىندا، چمن بىد دىين ىرده تاپىلدى. بندر توركمىنىنگ بللى ياشولىلارى پرويز ايرانپور، نازدوردى نوشىن و يوسف قرجه اوغورلانىپ، ترور ادىلدى. جسدلىرى كوممت قاويزىنگ امامزاده مازارلىغىنا تاشلانىپدىر. 10- لارچا توركمن آتيشىقدا يا- دا توسساغ بولانلار يىندان سونگرا آتلىپ اولدورىلدى. توركمنصحرا دا شهيدلر گونى.
19 فـورىه 1992	توركمنىستانىنگ بايىاق و دؤولت نشانى (گرىبى) تاصىقلاندى. توركمنىستاندا بايىاق گونى.
20 فـورىه 1934	توركمنىستانىنگ حالق آرتىستى، توركمن سىنماسىنى اساسلاندىرانلاردان، «آيغىتلى ادىم» يالى فىلمده رولونى اوستادلارچا ىرىنه يترن بابا آنانوف يىنگ دوغلان گونى. اولومى 1994

21 فـوريه 1921	رضاخان پهلوی احمد شاه قاجار ا قارشى دؤولت آغدار ياشيغيني گچيردى (كودتاي سوم اسفند 1299)
21 فـوريه 1960	بندر تور كمندن مأمـد شرعى ايرانينگ مى مجلسينه وكيل سايلاندى. 3 -2 گچىپ- گچمانگا مجلس دارغادى، تازه سايلولار گچيريلدى. آق قالاينىنگ قايرا يانينداقى آنبار اولوم اوبىا و توره گيندأكى اكران يرلىرى آلماق اوچين ايرانينگ قشون باشلىغى ژنرال اوبيسى و ارونباسارى سرگرد كمال اؤز حاربى توپارى بيلن اوبانى باسيپ آدى و اونگا "شاه مزرعه كمال" آدينى بردى.
23 فـوريه 1930	تور كمىستانتينگ گورنوكلى باله آرتىستى، آدار كؤسه، لىلى- مجنون يالى اوپرالارى اوستاتلىق بيلن يرينه يترن مايا(مدنىيت) شاهبردى يوا- نينگ دوغلان گونى.
26 فـوريه 1938	گورنوكلى دىلچى عاليم، توركم دىلى نينگ اساسلاريني توتانلاردان الله قلى قاراحانوف ميللتچىلىكده عايلانئىپ آتئىلپ اولدوريلدى. اونونگ مازارى نأبلى.

3- مارس (اسفند - فروردين) آيلار نندا قى واقعالار

1 مارس 1912	مشروطه گويچلرى طار اپيدان توساغ ادليلين مأمـدعليشاه، اورسيده سوزگون اديلدى.
1 مارس 1917	آدىل باغشى نوربردى قولوف- ينگ دوغلان گوتى. اولومى ماى 1992
1 مارس 1953	آلمانينگ مونهن شأهرينده «آزاد اروپا و آزاتلىق رادىوسى» اؤز ايشينه باشلادى. اوندا توركم دىلينده هم گپله شىك برىلپ باشلاندى.

	راديو 1995- نجى يىلدا پراگ شأهرينه گۇچور يىلدى.
2 مارس 1979	توركمين يازىجى- شاهير لارى كوممت قاويزىنگ پيشاهنگى سالونىندا انچمه گونلاپ حالقىنگ عمومى ايسگلىرى بار اسىندا ماصلاحات ادبىپ، اؤز فكرلرىنى اورتا آتدىلار.
2 مارس 1992	توركمينستان بىرلشن ملتئر قوراماسىنا آغضا ادبىپ آلىندى.
4 مارس 1919	توركمين آق ساقغاللارى عثمان آخوندان آر قا چىقىپ، كوممت شىرىنده قورولتاي گچىردىلر. توركمينستاندا بلشويكلرىنگ قارشىسىنا مىلى حكومت قورولدى.
6 مارس 1980	ايران و دنيا اينتالله گنئلىرى توركمينصرالى توركمين يولباشچىلارى توماج، مختوم، واحدى و جرجانى نىنگ ترور ادبلمگىنى ياز غاردىلار.
7 مارس 1979	يازىجى بكى سه يتاكوف مسكوده آرادان چىقىدى. دوغلانى 31 مارس 1914
7 مارس 1930	ايران حكومتى توركمينلره اؤز مىلى اشىكلرىنى گه يمگىنى قاداغان اتدى، آغاچ اؤيلر اود برىلدى. اومچالى اوباسىندا پارس دىلىنده مكتب آچىلدى. كومىشدفده اداره نظميه/شهربانى آچىلدى. نوسايدا آر خىولوك آ. مارشچنكو علمى قازوو ايشىنى گچىردى.
8 مارس 1911	آمريكادا عىاللارىنگ حالقارا گونينه سىباپ بولان واقعا (پروتست يۇرىش) بولدى.
8 مارس 1925	آشغاباتدا بوتىن توركمينستان عىاللارىنگ 1- نجى قورولتايى.
10 مارس 1979	توركمينلرىنگ تولغونشلارىنا حايبات آتماق اوچىن اسلامى حكومت F16 تىپلى فانئوم حاربى اوچارلارىنى بندرتوركمين، آق قالا و كوممت قاويز شهرلرىنىنگ اوستوندىن پس بىردن اوچوردى.

	بندر تورکمن حالقى آياغا قالىپ، شەھرىنگ آدینی بندرشاه دان، بندر تورکمنە دگیشدیریمگینی طالب اتدیلر. یاراغلی گویچلرینگ اوق آتماغیندا 19 تورکمن یارالاندی.
12 مارس 1917	اورسینده پادشالیق رژیمى آعداریلدى.
15 مارس 1894	چاغداش تورکمن ادبیاتی نینگ دوئوبونی توتان، شاهیر، درامتورگ و یازیجی بردی کر بابایف ینگ دوغلان گوئی. اولومی 27 جولای 1974
15 مارس 1915	یازیجی بکی سه یتاکوف- ینگ دوغلان گوئی. اولومی 7 مارس 1979
15 مارس 1994	گورشجنگ تورکمن افسری، 1951- نجی یئلدا تورکمنیستانا سئغنان سرهنگ سافار خطیبی آشغاباتدا آرادان چیقیدی. دوغلانی اومچلی 1920
17 مارس 1991	تورکمنیستانینگ سیاسی قوراماسی "آغزی بیرلیک حالق حرکتی"، تورکمنیستانینگ شوروی دن آیریلیپ، اوز باشینا بولماغینی طالاپ ادیب باشلادی.
18 مارس 1920	آشغاباتدا حالق وکیللرینگ قورولتایی آچیلدی.
18 مارس 1953	کومیشدفاتگ اوزالقى حاربی حاکیمی عبدالله حان توماج، تورکمنلرینگ آدیندان مجلسه وکیل بولوپ گیتدی. اول تورکمن دال.
18 مارس 1885	«داش کؤفری نینگ» یانیندا روس- آوغان قشونلاری چاقناشیدی.
21 مارس	تازه یئل، نوروز و بهار بایرامی.
23 مارس 1965	یازیجی قاراجا برونوف آرادان چیقیدی. دوغلانی 2 آگوست 1898

23 مارس 1909	<p>رجب آخون صیادی نینگ اوغلی گۆرنوکلای عالیم آخمت آخوندوف گورگنلی کومیش دفه ده دوغولدی. 1926- نجی یئلدا دوغانی بیلن تورکمنیستانا گیدن آخمت گوندو غار شناس بولوپ یتیشیار. لنینگر اتدا اوقاپ یؤرکا 2- نجی اوشونا ایبریلیار و 1943- نجی یئلدا وفات بولدی.</p>
23 مارس 1979	<p>اسلامی حکومتینگ "حکومت اسلامی هاومی یوق (آری یا نه)" دیین رفراندومه تورکمئلرینگ سس بریپ، برمزلیگی حاقیندا ماصلاحتاشماق اوچین، «مدنی و سیاسی اوجاق» حالق 26- نجی مارسده کومت قاویزینگ ملی پارکینده گچیریلجک متینگه چاغیردی</p>
24 مارس 1394	<p>تورکیستانینگ بللی منجمی اولوغ بگ- ینگ دوغلان گونی. اولومی 1449</p>
25 مارس 1979	<p>کومت قاویزدا سیگار ساتیپ اوتوران دوردی پور دیین تورکمنی، چیلیمی بها ساتیار بهاناسی بیلن یار اغلی گویچلر آتیپ اولدوریار. باشغا بیر تورکمن- ده یار الانیار.</p>
25 مارس 1926	<p>تورکمنیستاندا ایلکینجی دوکما فابریکی، أشغاباتدا قورجاق تئاتری و دراما استودیوسی آچیلدی.</p>
26 مارس 1979 6 فروردین 1358	<p>آخون عمادی نینگ باشتوتانلیغیندا حکومتینگ یار اغلی گویچلری تورکمئلرینگ پارک ملی ده پاراحتچیلیقدا گچیریپ دوران میتینگینه هجوم ادیار. اونلارچا تورکمن اولیار. یارغلانان تورکمئلر بیلن حکومت آراسینداقی اورش ایکی هفته لاپ دوام ادیار. کومت قاویزدقی 1- نجی اورش.</p>
27 مارس 1924	<p>خزر یاقا تورکمئلرینگ مشهور کدخداسی قیات حاتینگ اوغلی لادیحان استنقولیدان کومیشدفا گلیپ، صحرانینگ ارکینلیگی اوغروندا</p>

	آلادا اديأار. توركمنصحرأدا ارکينليگى طالاپ اديأان بيلديريشلر ياپير اديليار .
28مارس1980	حکومتينگ حايياتينا قار امازدان کومت قاويزينگ 2- نجى اورشوندا شهيد بولانلارينگ 40-ى «اوبا شورالار» طاراپيندان بلله ندى.
31مارس1914	يازيجى بکى سه يتاکوف- ينگ دوغلان گونى. اولومى 7 مارس 1979

4- آپريل (فروردین- اردیبهشت) آينداقى واقعالار

باشقى يکشنبه	تورکمنيستاندا «سوو دامجاسى، آلتين دانه سى» بايرامچيليغى.
3 آوريل 1927	تورکمنيستان س س ر- ينگ ايلکينجى اساسى قانونى تاصيقلاندى.
4 آوريل 1979	بندر تورکمنده " بيرلشيك " آديندا بير ژورنال چاپ بولدى (ژورنالدان دينگه 3 شماره چاپ بولدى)
5 آوريل 1955	آراچاگى برك كنترول اتمك اوچين ايران و شوروى نينگ وکیللرى درگزه گوروشديلر . بندر تورکمنده توده حزبينگ کلوبينى پليس ضبط اتدى.
7 آوريل 1917	تورکويستان گنرال گوبرناتورليغى (فرماندارى نظامى) پستى ياتيريلدى.
7 آوريل 1927	تورکمنيستانينگ پايتاغتى نينگ آدى پالتاراتسكى دن آشغابادا اويتگه ديلدى. بو آد اونگا 1919- نجى يئلينگ 17- نجى ژانويه آيندا داقيليپدى.
سونگى يکشنبه	تورکمنيستاندا «تورکمن بدوو bedew» نينگ گونى.
24 آوريل 1926	تورکمنلرينگ اوز-ارکينايک اوغرونداقى گورشلرينى باسيپ ياتيراندان سونگ رضا پهلوى رسما ايرانينگ پادشاسى بولدى.

13 آپریل 1946	ایرانینگ باش وزیرى احمد قوام مازندران حالقینا یوزلنیپ، اللرینداكى یاراغلارینی بیر آیننگ دوامیندا دؤولته بریلمگینی ایسله یار.
16 آپریل 1988	زنان یازیجی تاوشان اسن - اوا آرادان چیقدی.
28 آپریل 1991	گویچلی آپی - توپان حازار یاقاسیندا یاشایانلاری قاتی حورلادی. بیر توپار اوی یومورلیپ، کۆپ ساندا مال - قارا هلاک بولدی.

5- مای (اردیبهشت - خرداد) آینداقى واقعالار

1 مای 1886	ایشچیلرینگ حالقارا گونینه سبأپ بولان قانلی یۇریش.
1 مای 1940	تورکمنیستاندا یازوو حاط، لاتینچادان روسچا (کریلچا) اوئنگه دیلدی. تورکمنیستان بیلن ماراوا دپانگ آراسیندا حاصارچادا گمرگ اداراسی آچیلدی.
1 مای 1991	بندر تورکمنده یاراغلی گویچلر بیر تویونگ توتولماغینی یاتیرجاق بولوب اوق آتاندان الیاس آرازقلیجی دیین تورکمن اولوب، باشغاسی یارالاندى. یاراغلی گویچلر قریبان بایرامیندا لاله قاقیان قیزلارا آزار بردیلر. باغشیلارینگ تامدیرالارینی دؤگوب، اولارا شهرینگ اورتآراسیندا شلاق اوردولار.
2 مای 1971	شاهیر قارا سه پیتلییف آرادان چیقدی. دوغلانی 1 ژانویه 1915
4 مای 1944	یازیجی نورمرد ساریحانوف آرادان چیقدی. دوغلانی 1906
5 مای	تورکمنیستاندا مطبوعات گونی.
7 مای	تورکمنیستاندا رادیو و آراقتاشیق گونی.

7 مای 1156	سلطان سانجار 62 یاشیندا آرادان چیقدی.
7 مای 1948	چۆره گینگ بهالانی اوچین، بندر تورکمنده حکومتده قارشی حرکتلر باشلانیار.
7 مای 1957	باغشی مختومقلی قارلی آرادان چیقدی. دوغلانی 1881
7 مای 1981	بالیقچی بردی مراد توماج ، دنگیز ژاندارمالارینگ اوق آتماغی نتیجه سینده اولدی.
8 مای 1945	هیتر چیلیک فاشیزیمینگ ینگیلان گونی.
9 مای 1945	ایکینجی جهان اورشی قوتاردی.
9 مای 1912	یازجی آمان ککیلوف - ینگ دوغلان گونی. اولومی 13 دسامبر 1974
10 مای 1924	تهران حکومتی، یاراغلاری برمک اوچین تورکمنلره اولتیماتوم بردی.
19 مای 1984	حکومتینگ یاراغلی گویچلری ملی شاهیر مختومقلی نینگ 250 یئالیغینی گچیرمک اوچین «آق دوقایا» اویشن تورکمنلرینگ اویشمه لگینی دارغادیب، صاداقانینگ اؤنگونی آلدی.
12-18 مای 1925	حکومت، یونکرز اوچارلار بیلن تورکمنلرینگ اؤستؤندن بومبا یاغدیددی. کومیشدغه و حوجه نفسه 23 بومبا آتیلدی. سالاخ اوباسی اود بریلدی.
12 مای 1946	آذربایجان حالقی نینگ ارکیلیک اوغرونداقی گۆره شیندن آرقا چیقان تورکمنلر، کومت شهرینده میتینگ گچیردیله. یئغناغی ژاندارما و قشون گویچلری مسلسل بیلن غاباپ، حایبات آندیلار. یئغناقادا سافار انصاری حالقی آغزی بیرلیگه چاغیردی.
12 مای 1962	آمی دریانینگ سووی آشغابادا گلپ یتدی.
13 مای 1991	باللی آرتیست آقمیراد شیروف کینو استودیویانینگ بالکنیندان یره قاقچیب! اولدی.

18 مای 1991	ملی شاهپر مختومقلی نینگ دوغلان گونینه قاباتلانپ، تورکمنیستاندا " دنیاً تورکم نلری نینگ گومانیتار (هومانیتار/انسانپرور) بیرله شیگی نینگ 1- نجی کنفرانسی آچیلدی.
18 مای 1992	قاراشسیز تورکمنیستانینگ ایلکینجی اساسی قانونی تاصصیق لاندی.
19 مای	مختومقلی نینگ (پاییزیا) قوشغی بایرامچیل یغی.
19 مای 1990	تورکم دیلینه دؤولت دیلی استاتوسی/ حقوقی بریلدی.
20 مای 1924	تورکم یاشولی و طایفه باشلیقلاری اومچالی اوباسیندا مرکزی حکومت بیلان آلنیپ باریلجاق سؤوش باراسیندا گنگش قورولتاینی گچیردی لر. دیوانه پانگ دیین آدینگ توت آغاجی نینگ ساییسیندا گچن یغناقدا یار اغلاری برمک باراسینداقی حکومتینگ اولتیماتومی رد ادیلدی و عثمان آخون ایلرکی تورکمنیستانینگ ایلکینجی جمهور باشلیغینا سایلاندی.
20 مای 1925	کومیشده ده تورکم یاشولیلاری نینگ 2- نجی قورولتایی گچیریلدی.
سونگئی یکشنبه	تورکمنیستاندا حاصل گونی.
24 مای 1040	مارینگ تۆوه رگینه «دندانقان» اورشوندا مسعود غزنوی نینگ قشونینی، سلجوقلار ینگدی لر. طغرل بگ سلجوقلی تورکم دؤولتی اساسلان دیر یار
24 مای 1979	باش وزیر مهدی بازرگان، «اوباشورالاری نینگ مرکزی نینگ» یاپیلماغی اوچین تورکم نلره اولتیماتوم بردی.
24 مای 1990	تورکمنیستاندا تورکم دیلینه دؤولت دیل استاتوسی (حقوقی) بریل یار.
28 مای 1880	روس گنرالی اسکولف 2- نجی آحال- تکه یوریشینی باشلادی. حوجه قالا باسلپ آیلدی. ژوئن آیندا بولسا قاری قالا و بامی آیلدی.

30 مای 1979	تورکمنصحرا دا " ایل گویجی"، "خبرنامه تورکمن صحرا" و "ادباخان" یالی قازیات- ژورنال لار نشیر ادیلیپ باشلاندى. مدنى و سیاسى اوجاغینگ " هنر و فولکلوریک بۆلومی دۆره دیلدی.
30 مای 1979	علی آباد شهرینگ یار اغلی گویچلری کوچک نظر خانى اوباسینا چوزوپ 3 تورکمنی اۆلدورپ ایکیسینی یارالادیلار.

6- ژوئن (خرداد- تیر) آینداقى واقعالار

ژوئن 1943	آخمت(آخوندوف) گورگنلى 2- نجى جهان اورشدا قربان بولدى. دوغلانى كوميش دفة 23 مارس 1909
1 ژوئن 1946	چاغالاری قوراماغینگ حالقارا گونى.
2 جولای 1994	هیکل تراش موممی سیدمیرادوف آرادان چیقدى.
4 ژوئن 1980	«اوبا شورالارینگ» 11- نجى قورولتایی، شنیله- ده 2- نجى اورشدا شهید بولان قاقا بزمونه آماندوردی سرشار و توماجی پورینگ 100- ی آق دگیش اوباسیندا بلله نیپ گچیلدی.
5 ژوئن	طبیغاتی قوراماغینگ حالقارا گونى.
5 ژوئن 1992	كوميش دفة لى باغشى «حوجه شرقى» آرادان چیقدى.
9 ژوئن 1912	یازجی آمان ککیلوف ینگ دوغلان گونى. اولومی 13 دسامبر 1974
12 ژوئن 1946	کومیشدقانینگ گورشنجنگ ییگیتلری ولجان آخون(وافى)، رحمت نژاد، رحمان(رجب) رحمانی و نجاری داغی توده پارتیانینگ کلوبینده حالقا یوزله نیپ، ایراندا دمکراتیک بیر حؤکومتینگ قورلماغینی اؤنگه سوردیلر.

13 ژوئن 1946	كومىشدهفده چوده ای دین بیرسینینگ اولی انباریندا ظفر (ینگیش) آدلی نثاتری توماشا ادمانگه بار انلارینگ اوستونه پلیس اوق آتدی. معلم آمانجان (آبا) آبابی اولدی.
18 ژوئن 1037	ابن سینا آرادان چیقدی. دوغلانی اورگنچ 8 اگوست 998
18 ژوئن 1939	تورکمنیستاندا بدن تربیه (اسپورت) گونی.
19 ژوئن 1035	سلجوقلار خراسانی آدیلا.
21 ژوئن 1992	یکه کانیداتورلیق اساسیندا، هیچ حیلی بآسدشه یول برمان سافارمراد نیازوف قاراشسیز تورکمنیستانینگ ایلکینجی پره زیدنتی بولدی.
25 ژوئن 1997	حازار دنگزینینگ حالقارا اکولوگیا گونی دیلیپ جار ادیلمگی.
29 ژوئن 1953	ایران دؤولتینگ گیزلین فرمانی اساسیندا تورکمنلرینگ آشغابات رادیوسینی دینگله مکلری نینگ اؤنگونی آماق اوچین گورگن و ماشات شهرلرینده تورکمن دیلینده رادیو گپله شیکلری یولا قویولماغی پلانلاشدیریلبار.
30 ژوئن 1953	کومت قویزدا 22 سانی تورکمن سیاسی اکتیویستلرینگ گچیرمکی بولان میتینگیندن حاباردار بولان حکومت اولاری توسساغ ادیار. اولارینگ آراسیندا تورکمن شاهیری آرازمحمد شاعری (آرام) هم بولوپدیر.

7- جولای (تیر - مرداد) آیینداقی واقعالار

1 جولای 1951	تورکمنیستاندا علیملار آکادمیاسی دؤره دیلیدی. 1998- نجی یئلدا نیازوف اونی یاپدی.
4 جولای 1975	تورکمنصأرانینگ بآی باغشیسسی قازاق پانگ آمریکانینگ قاراشسیز لیغی مناسیبئلی نیویورکده گچیریلن موزیک فستیوالینا

	قاتناشدیریلبار .
6 جولای 1904	قازاقلارینگ بلی یازجیسی آبای قونان بایف آرادان چیقدی. دوغولانی 1845
10 جولای 1926	محمد آخون گرگانی تورکمنلرینگ آدیندان ایران مجلسینه وکیل بولوپ گیتدی.
11 جولای 1949	رضا پهلوی نینگ تورکمنلردن باسیپ آلان اکرانچیلیق پرلرینگ اوغلی محمدرضا شاهه گچیرمک اوچین مجلس قانون قبول اتدی. قومته ایلکینجی کسلحانه آچیلدی.
12 جولای 1995	آشغاباتدا نیازوف- ینگ دیکتاتور رژیمنه قارشی حالقینگ دمونستراسیاسی دارغادیلدی، توتها توتلیقلار . قار اچارشنبه .
14 جولای 1959	عراق دؤولتی بو یورتدا یاشایان تورکمنلرینگ قارشیسینا گینگ مؤجبرده قتل عامی گچیردی. کرکوک قتل عامی .
15 جولای 1904	گورنوکلی اوزبک سیاسی شخصیتلاریندان، استالین- ینگ قانلی رپره سیاسیسیندان (تصفیه سیندان) داشاری یورتلارا قاچیب آتان، مصطفی چوقای ینگ یولداشلاریندان ولی قیوم خانینگ دوغولان گونی. اول آماندا «تورک ایلی» آدیندا بیر جمعیتی اساسلانديربار. قیوم خان تورکستانینگ بیته ولیگینی اؤنگه سوردی. اولومی 13- نجی آگوست 1993
16 جولای 1909	احمد شاه قاجارینگ تهراندای تاچ گه بیش داباراسینا تورکمن حان- بگری شول ساندان دوردی حان گؤکلنگ داغی قاتناشدیلار.
16 جولای 1979	«اوبا شورالاری» ایلکینجی گزه ک یولما سالیان اوباسیندا «اوراق بایرامچیلیغینی» گچیریبار. حازار دنگیز ژاندارمالاری، بالیقچیلارینگ آشیرداداقی یئغناغینا

	ياراغلى ھجوم اديار .
17ج—ولاي 1911	مشروطه چيلر طار ابيندان اورسيده سورگون اديلن محمدعليشاه قاجار تاج- تاغيتيني قايتادان ايه لمك ماقصادى بيلن توركمندردن ياردام سوراماق اوچين 2- نجى گزه ك حوجه نفسه گليپ، شوخ باي ديين بيرسىنينگ تاميندا يرلشيار .
19ج—ولاي 1925	كۆپ قاندۇكۆشيشيگينگ اۈنگۈنىآلماق اوچين كوميشدغه لى ارجب آخون، مركزى حكومت بيلن ايلاشماغى ماخوللايار .
19ج—ولاي 1980	«خبرنامه توركمندصحرا» قازياتىنينگ چاپ اديلمگيني، ايران حكومتى قاداغان اديار .
20ج—ولاي 1979	آنبار اولومداقى اوزالقى " شاه مزرعه " گورگندكى قشونىنينگ ار كينه بريليپ، اونگا "مزرعه نمونه ارتش" آدى بريليار . رضا علامه زاده، توركمن شورالارينا دگيشلى "حرف بزن تركمن" فيلميني ياسادى .
21ج—ولاي 1942	بندرتوركمينگ تۈوه رگيندكى " تيكنجيك " گمرگ حاناسى حالقدان يرسيز - يره سالغنت آليانليغى اوچين، توركمندرينگ غاضابينا اوچراپ دار غاديليار . گورگن و كوممت قاويزينگ تۈوه رگينده گوچلى ير تيره دى .
22ج—ولاي 1911	توركمن حان- بگلرىنينگ ياردامى بيلن محمدعليشاه آسترآبادى اۈز كندرولينا گچيريار . مونگا قارشى بولان توركمندلر محمدعليشانينگ بويروغى بيلن حوجه نفسده دار آغاجينا آسيلدى .
3- نجى يکشنبه	توركمنيستاندا غلّه بايرامى .
24ج—ولاي 1974	يازيجى بردى كىر بابايف- ينگ آرادان چيقان گونى . دوغلانى 15 مارس 1894

29-جولای 1920	تورکمنیستاندا عاراپ حاطنندا «شورالار تورکمنیستانی» قازیاتی نشیپ ادیلیپ.
31-جولای 1925	75 سانی تورکمن بیگیدی نهراندا آتیلیپ اولدوریلپار.

8- آگوست (مرداد- شهر یور) آینداقی واقعالار

1- نجی یکشنبه	تورکمنیستاندا قلوین بایرامچیلیغی.
1 آگوست 1975	هلسینکیده «اروپادا حاوپسوز لیک و حیذماتداشلیق قوراماسینیگ جمع له یجی بیان ناماسینا قول چکیلدی.
2 آگوست 1970	تورکمنصحر انینگ گولدی داغ و قارناوا اوبالاریندا گویچلی یر ایراندی. 32 اوبا ویران بولدی، 175 آدام اولدی، 500- دن قاوراغی یارالاندی.
8 آگوست 980	بللی تورک عالیمی ابن سینا اورگنچده دوغولدی. اولومی 18 ژوئن 1037
8 آگوست 1920	آشغاباتدا " زاکاسپی اوبلاست" (تورکمنیستان) بلشویک پارتیا (حزب) سینیگ بیرنجی قورولتایی آچیلدی.
8 آگوست 1977	باغشی ساخی جباروف آرادان چیقیدی. دوغلانی 1905
9 آگوست 1919	تورکمنیستاندا «صدای فقرا» قازیاتی نشیر بولدی.
11 آگوست 1914	ایلکینجی گزک آستراباد- گورگن (حاضیرکی کوومت قاوز) آرالیغیندا یولاغچی قاتناتیان ماشین ایشلاپ باشلادی.
11 آگوست	تورکمنیستانینگ دوولت سرحد قشونی دوره دیلیدی.

1992	
12 آگوست	تورکمنیستانى بلشویکلردان آزاد ادمک اوچین انگلیسلى سرهنگ مالله
1918	سون- ینگ باش توتانلیغیندا انگلیس قشونی تجن- ینگ یانینداقی «آرتیق» قطار ایستگاه سیندان تورکمنیستانا گیردی.
13 آگوست	عالیم آخمت بکمیرادوف آر اداڭ چیقدی.
1990	
16 آگوست	حالقینگ گۆره شینه چیدامادیق محمدرضا شاه پهلو ی ایراندان قاچدی.
1953	بندر تورکمنده " پنبه" کارخاناسی قورولدی.
19 آگوست	گۆرشجنگ تورکمن افسری سروان عبدالرحیم ندیمی نینگ
1945	یولباشچیلیغیندا، ماشادا قوللوق ادیب یۆرن بیر توپار انقلابی افسرلر مرکزى حکومتینگ سیاساتلارینا قارشى یاراعلى باش گۆتردیلر. اولار ایلکی بیلن مار اوادپئانى آلپ، سونگرا کوممت قاوزا یولا دوشدیلر.
19 آگوست	آمریکا و انگلیس دؤولتلری دکتر مصدق ینگ دؤولتینی آغدارپ،
1953	محمدرضاشانی قایتادان تاغتا چبقار دئلار. کودتای 28 مرداد 1332
19 آگوست	گورگن رادیوسیندان تورکمن دیلینده گپله شیک بریلیپ باشلادی.
1959	28 مرداد 1338
19-21 آگوست	شورویده میخائیل گارباچووا قارشى دؤولت آغداریشیق سینانیشیغی.
1991	شوروی نینگ دارغاماغی.
20 آگوست	تورکمنیس تاتینگ اوپوزیسویون توپار " گنگش" آدی آستیندا
1991	یغنانشیدیلا. اولار:
	1- آغزی بیرلیک حالق حرکتی 2- دموکراتیک (اؤسوش)

	پارتیاسی 3- استیودنتلرینگ (نظریت) توپاری 4- ماری نینگ حالق حرکتی 5- بالقان- ینگ حالق حرکتی 6- کمونیستلاردان آیریلانلار.
21 اگوست 1945	سروان ندیمی نینگ باشتوتانلیغینداقی انقلابی افسرلر بیلن حکومتینگ یاراغلی گویچلرینینگ آراسیندا کومت قاویزدا قانلی چاقناشیق توردی، افسرلر ینگیلدایر. سروان ندیمی آذربگجانینگ اوستی بیلن شورویه سیغیندی. روس عیالا اویلنن سروان ندیمی، 70- نجی بئلاردا اورسیدینگ ایوانف شهرینده آرادان چیقیار.
21 اگوست 1991	«گنگش» توپاری اوزی نینگ حالق بیرنجی یوزلنمه سینده تورکمینیستانینگ اهلی دؤولت باشتوتانلاری نینگ ایشدن چنلشمه گینی طالاب اتدی. 50- دن آشا تورکمینیستانلی اینتاله گنتری (روشنفکرلری) دیکتاتور نیازوف- ینگ باشتوتانینداقی دؤولتینگ آلیپ باریان سیاساتلارینی یاز غاریب، مختومقلی نینگ یادیگار لیگی نینگ یانیندا اچلئق اوتورشیغینی گچیردیلر.
22 اگوست 1908	حالق آرتیستی، ملی تئاترینگ دوئیونی توتان آمان گول محمدوف - ینگ دوغلان گونی. اول تورکیه ده علیم آلییدی. استالینچیلیق رژیمینگ غاضابینا دوچا بولدی. گول محمدوف 1977- نجی یئلینگ 31- نجی آگوست آیندا آرادان چیقدی.
22 اگوست 1991	تورکمینیستان اوز-اختیاری دؤولت دیبلیپ جار ادیلدی.
25 اگوست 1941	بندر تورکمینیگ اوستی بیلن شوروی قشونی کومت قاویزا گیردی. کومتده ایلکینجی گزک ایلات یازوی (آمار نفوس) گچیریلدی.
25 اگوست	رضاشاه پهلوی ایراندان قاجیپ گیتدی.

1941	متفقین (آمریکا، انگلیس، فرانسه) توپاری ھینلرچی آلمانہ قارشى اورشدا، شوروی قشونونا یاردام برمک اوچین بندرتورکمن - خرمشهر
3 شہریور	آراسیندا قاتنايان قطاردان پیدالاندیلار. بندرتورکمنده روسلارینگ اداراسی آچیلدی.
1320	تورکمن دیپلوماتی قلیچ قلییف آستراباتدا شوروی کنسول بولوپ ایشلدی.
30 آگوست	تورکمنیستاندا «آغزی بیرلیک حالق حرکتی» آدیندا بیر سیاسی جمعیت اسالاندی. آغزی بیرلیک تورکمنیستانینگ ارکینلیگینه قاویشماغیندا، ملی دوغولارینگ اوپانماغیندا قاتی-آلادا اتدی. اولار دیکتاتور نیازوف-ینگ ظلمونا دوچار بولدولار. بولباشچیلاریندان اولدوریلدی (پاپبا گؤکلنگ)، زندانا آتیلدی (نوربردی نورمادوف)، کابیرلری (شاهیر شیرالی نورماد) یورتدان قاچیب آتماغا مجبور ادیلدی.
1989	روس-انگلیس دوولتلیری ایرانى اوز آرالاریندا پایلاشدیلار. تورکمنصحراروسلارینگ کنترولینا گچدی.
31 آگوست	«تورکمنیستانینگ حالق ماغاریفی» ژورنالی چاپ ادیلیپ باشلاندى.
1907	تئاتر آرتیستی آمان گل محمدوف آرادان چیقدی. دوغلانی 22 آگوست
31 آگوست	1908
1968	
31 آگوست	
1977	

9- سپتامبر (شہریور - مهر) آینداقى واقعالار

1 سپتامبر	حالقاراپاراحتچیلیق گونی.
1 سپتامبر	کومت قاویزدا "قابوس" آدیندا مکتب آچیلدی.

1927	
1 س—پتامبر 1950	آشغاباتدا تورکمن دؤولت اونورسیتته تی آچیلدی
1 س—پتامبر 1988	حالق شاهیری، مجلسینگ وکیلی، مختومقلی بایراغی نینگ ایه سی کریم قربان نفسوف 59 یاشنندا یوره ک کسلیندان آرادان چیقدی. یاغمور قلیزاده کلاله دان ایران مجلسه وکیل ساپلاندى.
1 س—پتامبر 1997	تورکمنیستاندا «دؤولت انرگیا انیستیتوتی» دؤره دیلدی.
9 س—پتامبر 1907	ایراندا ایلکینجی گزه ک مجلس/ پارلامانت آچیلدی. تاصیق ادیلن مشروطه انقلابی نینگ تازه قانونینا گؤرأ تورکمنلر یینگ- ده مجلسه بیر وکیلی نینگ بولماغینا حاق تانالدى.
2- نجی یکشنبه	تورکمن باغشیلار گونى.
11 س—پتامبر 1911	مشروطه انقلابینی آغارماقچی بولیان مأمدهلیشانینگ قشونی تهرانینگ قولاینددا- ورامین- دا دربی- داغین ادیلیار، بیر توپار تورکمن هلاک بولوپ، اونلارچاسی اسیر دوشیار.
15 س—پتامبر 1920	قایغیسیز آتابایف و ندریباى آیتاکوف حالق گنگشى نینگ مجلسینده اترک- گورگن تورکمنلر نینگ گؤرشلریندن آرقا چیقیلماغینی اونده یار.
16 س—پتامبر 1976	حالق آرتیستی حوجاو آنادوردی آرادان چیقدی. دوغلانی 1909
19 س—پتامبر 1941	ایراندا سیاسی بندیلر اوچین گونا گچیش ایغلان ادیلیار. کؤپ سانلی سیاسی بندیلر شول سانانان آناقلیج بابائی داغی زنداندان بوشادیلیار.

	توده پارتیانینگ دۇران گونى.
20 سېتامبر 1941	مجلسىنىڭ قىرارى بويىچە رضاشاه پهلونىڭ تۈركمەنلەردىن باسىپ آلان اكرانچىلىق يىرلىرى، اوغلى محمد رضاشاه بىرلىك.
26 سېتامبر 1971	اوغانىستانلى تورگەن فەدائىسى «مەلت» قازىياتىنى چىقارپ باشلادى.
29 سېتامبر 1975	شاھىر قوربان ناھار عزيزوف 35 ياشىنىڭ ايچىندە قازانچىنىڭ قولايۇندا، مونوپ بارىيان ماشىنىنا 70- دن قىسقا ئوق ئاتىلماق سېلىپ الە مەشىك بولۇپ ارادان چىقتى. دوغلانى ماس 1940
30 سېتامبر 1991	تۈركمەنىستانىڭ مەلى خاوپسوزلىق كىمىتەسى (KNB) دۈرە دىلدى.

10- اکتبر (مەر-آبان) آينداقى واقعالار

1 اکتبر 1929	تۈركمەنىستاندا يازوو خاھ- يىنگ عاراپچادان لاتىنچا گچمك باراسىندا قرار قبول ادىلدى.
3 اکتبر 1908	پارتيا و دۈولت يولباشچىسى، تارىخچى عاليم شاجا باتىروف- يىنگ دوغلان گونى. اولومى 14 اکتبر 1965
4 اکتبر 1925	تۈركمەن ياشولۇلار يىنىڭ كومىشەدە داكى ماصلاھاتىندا نەس سەردار (كل تىرە سىندن) حكومت بىلەن ياراغلى چاقناشىغا گىرەمگىنىڭ طاراپىنى توتتار.
5 اکتبر 1925	تۈركمەنلەرە حايىبات آتماق اوچىن حكومت يونكرز تىپلى اوچارلارى/ آلمانلى پىلوتلار (خىلبان) بىلەن كومىشەدە و ساللاخىنگ اوستونە مانور

	بريار.
5 اکتبر 1948	گيجه ساغات 12- ده اشغاباتدا گويچلى ير اير اندى 150 مونگه قولاي ايلات هلاک بولدى. ماتم گونى.
6-9 اکتبر 1949	تورکمن ديلچيلرى نینگ ايلکينجى قورولتايى.
6 اکتبر 1963	رحمت الله فهيمى (تورکمن) تورکمنلر نینگ آيندان مجلسه وکیل سايلانيار. دکتر آخمت قاراداغلى نینگ همتى بيلن کۆپ سانلى تورکمن بالالارى تورکيا او قووا ايريلدى.
6 اکتبر 1988	«اقبال» رومانى نینگ يازارى خدر دريايف آرادان چيقدى. اول 10 يئلاپ سبيريده سورگونده بولدى.
7 اکتبر 1925	تورکمن صحرانينگ ارکينليگىنى ماصلاحاتاشماق اوچين، گۆکلنگ ياشوليلارى الله يارحائينگ باش توتانليغيندا کریم ايشان اوباسيندا يئغنانديلار.
7 اکتبر 1962	باش وزير اسدالله علم ايراندا فدراتيو سيستمينه چاليمداش «اياتى و ولايتى» لايحه سيني مجلسه حؤدورلدى.
8 اکتبر 1884	شاهير ملامورت- ينگ دوغولان گونى. اؤلومى 1930
8 اکتبر 1925	يموت ياشوليلارى و گورشنگ توپارى، يار اغلارى ساقلاماق يا- دا بويون بولماق مسئله سيني گنگشمک بار اسيندا «باش يوسغا» اوباسيندا ماصلاحات يئغناغىنى گچيرديلر.
8 اکتبر 1943	گورشنگ شاهير شالى ککيلوف 2- نجى جهان فرونتيندا، کاره ليا

	توقايلىغىندا آرادان چىقىدى. دوغلاى 1906
8 سپتامبر 1975	رحمانقىلى سىدى و قاوشاق(التى) جعفرباي توركمىلر يىنگ آدىندان ايران مجلىسه وكىل بلله ندىلر. بىندرتوركمىن ژاندارما باشلىغى «سروان حامدىنگ» دۇورىىندە بالىقچىلار عىظىم اونق و اخى قلىچ نىازى اولدۇرلىپ، بابىش و امىن كلته غىناغا چكلىپ عمر بوىى مایىپ بولدولار.
9 اكتوبر 1716	روس گىزالى چركاسكى خىزىر ياقاسىندا «düypgaragan-da» خارىى قالا سالىپ باشلايار.
9 اكتوبر 1925	توركمىلر يىنگ اركىنلىك اوغرونداقى حركىتىنى باسىپ ياتىرماق اوچىن ژىرال فضل الله زاهدى نىنگ باشتوتانلىغىندا مدرن ياراغا بىسلە نىن ايرانىنگ 4 اولى قشون توپارى توركمىن توپراغىنا يوللاندى.
10 اكتوبر 1925	ايران قشونى كومىشدفانى باسىپ آدى.
11 اكتوبر 1881	مدرن و دىنىوى توركىه جهورىتى نىنگ دوىونى توتان كمال مصطفى پاشا آتاتوركونگ دوغلان گونى. اولومى 10 نوامبر 1938
14 اكتوبر 1965	توركمىنىستانىنگ پارتىيا و دؤولت اىشگارى، تارىخچى عالم شاجا باتىروف، چىقىش ادىپ دوران واقىتى جان بردى. دوغلاى 3 اكتوبر 1908
18 اكتوبر 1900	سازاندا پورلى سارى يىف- يىنگ دوغولان گونى. اولومى 7 فورىه 1970
18 اكتوبر 1929	شاهىر كرىم قىربان نىفسوف- يىنگ دوغولان گونى. اولومى 1 سپتامبر 1988
19 اكتوبر 1900	آشغاباتدا كۆپچولكىلە يىن انقلابى حرىكلار.
20 اكتوبر 1924	تازە قورلان اىلركى توركمىنىستان جهورىتى نىنگ اختىارلىقلارى

	باراسيندا ماصلاحتاشماق اوچين، پره زيدنت عثمان آخون اوز وکیللرینی آسترابادا ایبریأر.
25 اکتبر 1813	حازاردنگیز یاقاسی نینگ سرداری قیات، ایران- روس آرالیغیندا «گلستان» شرط ناماسی باغلانان ماصلاحتائینا قاتناشدی. شرط نامادا ایرانینگ حاربی گامیلری نینگ حازارا گیرمگی قاداغان ادیلیأر. شوندان سونگرا کومیشدغه، ایران گامیلریندن آتیلیان توپ اوقوندان آماندا قالیار.
25 اکتبر 1925	گوکی صوفی، آناگلدی سردار (آج) و نفس سردار پارتیزانلیق سووشلر بیلن ایران قشونلارینا آغیر ضاربا اوریارلار.
25 اکتبر 1991	آشغاباتدا " دنیا تورکمنلری نینگ گومانیتار / انسانپرور بیرله شیگی نینگ " 2- نجی قورولتایی
27 اکتبر 1927	اورتا آسیادا ملی دؤولت بؤلونشیگینی گچیرمک باراسیندا SSSR مرکزى اجراییه کمیته نینگ 2- نجی اوتورشیغی. تورکستانینگ پارچالانماغی.
27 اکتبر 1924	تورکمنیستان ساویت سوسیالیستیک رسوبلیکاسی – TSSR ینگ جار ادیلن گونی.
27 اکتبر 1942	میلتچلیکده عایپلانان تورکمن دیلچی عالیمی کومشالی بوری یف) (Küm=alı Böriyev) آتیلیپ اؤلدوریلدی.
27 اکتبر 1991	تورکمنیستان اوز ملی قاراشسیزلیغینی جار اتدی.
29 اکتبر 1923	آتاتورک تورکیه جمهوریتى نینگ ایلکینجی جمهور باشلیغینا/ پره زیدنتینه سایلاندى. تورکیه ده جمهوریت گونی.
29 اکتبر 1929	آشغاباتدا «تورکمن دؤولت دراماتتاتری» و «چپرچیلایک

	تکنیکومی» (هنرستانی) آچیلدی.
31 اکتبر 1925	رضاشا پهلوی قدرتی ایه لدی.

11- نوامبر (آبان-آذر) آینداقی واقعالار

1 نوامبر 1916	روس گنرالی مادریتوف آق قالا و کومت قاویزی قانا چاپقادی.
1 نوامبر 1925	تورکمنلرینگ اؤر-ارکینلیک اوغرونداقی گؤرشلرینی باسیپ یاتیرماق اوچین تورکمنصأحرا یوللانان ایران قشونی کومت قاویزا گیریب، شاغال مسلیگینی ادیار، ینگیش! تویونی توتیار.
8-2 نوامبر 1925	تورکمنلرینگ ایلکینجی بوسغونلار توپاری بایات حاجینینگ اوستی بیلان تورکمنیستانا سیغینیار. عثمان آخون و الله یارحان روس سرحدچیلری طار اپیندان توسساغ ادیلیار.
3 نوامبر 1932	کومت قاویز و کومیشده ده ایلکینجی گزه ک انجمن شهر سایلوی گچیریلیار. کومت قاویزدا ملاتقی، محمد اسکوی، ملا مأمی حلیمی، میرزا محمود علیقلی، میرزا آق آتابای، دوردی قلیچ آمانی نژاد؛ کومیشده ده بولسا آفاتقی مهمیانی، قاوشیت حان عبدالله زاده، دوردی مآد جعفری، گلدی روشنی، تایی ساریحانی و محمود سیدمحمدی سایلانیار لار.
4 نوامبر 1979	«تورکمنصأحرا اویا شور الاری» نینگ 8-نجی قورولتایی.
5 نوامبر 1924	تورکمنیستاندا انقلابی کمیته لر دؤره دیلیار.
7 نوامبر 1917	بلشویکلر بوتین اورسیتده ینگیش قازانیار لار.
7 نوامبر 1945	تورکمنصرالی روشنفکر لر ایران حکومتینه یوزلنپ «تورکمنلرینگ بو توپراقدایاشاماغا حاققلاری یوق می؟» دیین بیان نامانی

	ياير اتتار لار. اوندا حكومتينگ ظاليم سياساتلارنى، شئيله- ده باش توركمن معلم- ينگ اربت شرطلى شهرلره سورگون ادبلىشى برك ياز غار يلىپدير .
10 نوامبر 1938	توركيه جمهوريتى نينگ دويونى توتان آتاتورك آرادان چىقدى. دوغلانى 11 اكتوبر 1881
15 نوامبر 1910	ايران مجلسى نينگ 2- نجى دؤور سايلاولاريندا باش يوسغالى آنانجان آخون يارالى كومىشده دن وكيل سايلانيار .
15 نوامبر 1953	« پرمان » آدى رومانينگ يازيچىسى، گوروغلى دستانينى يىغنان آتا قاوشودوف - ينگ يوغولان گونى. دوغلانى 5 ماي 1903
15 نوامبر 1946	گورگن شهرينده شوروى نينگ كنسولى بولوپ ايشلان توركمن ديپلوماتى قلىچ قلىيف- ينگ تفلاسى بيلن باغشىلار ساخى جبار ، نابات نورمحمدوا داغى كومىشده، اومچالى، باش يوسا، آق قالا و كومت قاويزدا كانسرت برديلر .
17 نوامبر 1940	باغشى اوراز سالير آرادان چىقدى. دوغلانى 1876
17 نوامبر	استيودنتلرينگ حالقارا گونى .
19 نوامبر 1929	پروفسور اوده عبدالله يىف - ينگ دوغلان گونى. اولومى 1987
22 نوامبر 1977	ايران توركمنلرى نينگ مدنى سردارى، توركمنلرينگ يوقارى عليم آماغيندا كوپ قايرات ادن دكتور آخمت قاراداغلى آرادان چىقدى. مازارى كومت قاويزدا. دوغلانى اسنقولى 1901
13 نوامبر	يازيچى تاوشان اسن - اوا نينگ دوغلان گونى.

1915	
سونگقى يکشنبه	تورکمنيستاندا حاصیل بايرامچيلىغى.
25 نوامبر 1967	تورکمنلرينگ آيدندان 7-8 گزه ك ايران مجلسه وکیل بولوپ گيدن محمد آخون گرگانی(جرجانی) تهراندا آرادان چيقدى. محمد رضا شاه اوز اكر انجيليق ير رفورماسینی باشلانانی بأرى دؤولت، تورکمنلره 3744 تراكتور و 671 سانى كمباين ساتيدير. بندر تورکمنلى پرويز ايرانپورینگ(تورکمن) تقلاسى بيلن تورکمن باغشى و ذکر(غزل) توپارى بيرناچه داشارى يورتلارا شول ساندا ايتالياداقى فستيوالا قاتناشديريلدى.
29 نوامبر 1925	تورکمنصحرالى بوسغونلار بايات حاجىدا قورولتاي گچريپ، يار اغلارینی تورکمنيستان دؤولتینه برملی ديين قرارا گليارلر.
29 نوامبر 1979	تورکمنصحراده «مدنى و سياسى اوجاق» يایرادان بيلديريشينده ايرانینگ تآزه قبول ادیلن اساسی قانونینا گچيريلجك رفراندوما قاتناشماجاغینی مألیم اتدی. قانون بويونچا پره زيدنتى شایى مذهبيندن بولماغى شرط ادیلیپ، بو مذهب رسميته تاناليار.
30 نوامبر 1942	تورکمنيستانینگ گورشجنگ زنان شاهيرى آناسولطان کليلوانینگ دوغولان گونى.
30 نوامبر 1983	آناسولتان ککيلوا 13 يئل توسساغليقدا هم دأليحانادا ساقلانيپ، دورلى پسيکوتراپيك غيناغلاردان سونگ اولييار. اول تورکمنيستان يولباشچيلارى نینگ فسق- فجورلارى بار اسيندا مسکوه شکايت ادبيدى.

12- دسامبر (آذر - دی) آيندایى و افعالار

باشقى يکشنبه	تورکمنيستاندا «فونگشى اوقارا» بايرامچيليغى.
1 دسامبر	ايدز كسله قارشى گۆره شينگ حالقارا گونى.
2 دسامبر 1954	آرچاگى برك كنترل ادمك اوچين ايران و شوروى نينگ و كيللرى «سنگر ديه» ده دوشوشىپ، بو بار ادا يۇرئته كميسيونينگ اساسلانديريلماق بار سيندا ايلالاشديلار. كومت قاويزدا " ملئى " كارخاناسى قورولدى.
5 دسامبر 1915	كوميشديه لى اوغان قاضى ايرانينگ ملئى شورا مجليسينه وكيلى سايلاندى.
5 دسامبر 1962	آشغاباتدا حالق فيلارمونياسى دۆره ديلدى.
8 دسامبر 1958	تورکمنيستانينگ داشارى ايشلر وزيرليگى نينگ يانئندا، «داشارى يورتلار بيلن دوستلوق ومدنى آراغاتناشئقلار بار اسيندایى جمعيت» دۆره ديلدى.
9 دسامبر 1881	ايران و اورسيت دؤولتلىرى تورکمن توپراغنى اوز آرالارئندا پايلاشماق بار اسيندایى انلاشئغا قول چکديلر.
10 دسامبر 1945	بيرلشن ملتز قوراماسى نينگ باش آسامبلياسى (مجمع عمومىسى) آدام حوققلارى نينگ اهلئى عمومى جارناماسنى قبول اتدى. (روز جهانى حقوق بشر)
11 دسامبر 1973	تورکمن سينماسى نينگ دويونى توتان آلتى قارلئيف آرادان چيقدى. دوغلانى 6 ژانويه 1909
12 دسامبر	تورکمنيستانينگ بىطار ايلئق گونى.

1995	
13 دسامبر	يازيجی آمان ككيلوف آرادان چيقدی.
1974	دوغلانی 9 ژوئن 1912
16 دسامبر	حزب توده نینگ كوممت شهر بولومى نینگ ليدرى غايب بهلكه و
1946	اؤنونغ يولداشلارى قربان رابطى، قربان تکه، ولجان آخون توسساغ ادیلیپ، ایلكی گورگن سونگرا ساری شهرینه آلیپ گیدیلیار.
18 دسامبر	تورکمنلرینگ آدیندان محمد آخونینگ قیزی مهین گرگانی ایران
1973	مجلسینه وکیل سایلانار. تورکمنلرینگ دورموشینا دگیشلی «يك اتفاق ساده» ادلی فیلم یاسالیار. اوندا تورکمن آرتیستی آنا تاریخی دا رول آلیپدیر.
22 دسامبر	آشغاباتدا رادیو گپله شیکلر افیره قویبریلیپ باشلانار.
1927	رادیو گونی.
23 دسامبر	گورشجنگ شاهیر باپبا گؤکلنگ نابللی یاغدایدا! ماشین قاقیپ، اولدی.
1991	
24 دسامبر	بندر تورکمنده 700، کومیشده ده 300 آدم بو شهرلرینگ تلگراف
1951	ادار لاریندا سیاسی اوتورشیق (تحصن) گچیریپ، حکومت ایشگارلری نینگ تورکمن توپراغیندا مجلس سایلولا ریندا آلیپ باریان قالب ایشلری بار سیندا تهرانه تلگراف یوللادیلار. آق قالادا مترولوگیا (هواشناسی) اداراسی آچیلدی.
27 دسامبر	تورکیستانینگ ارکین «خوقند» دؤولت یولباشچیلاریندان مصطفی
1941	چوقای اوغلی شیهه لی یاغدایدا برلین ده اولدی. مازاری برلینده.
31 دسامبر	تئاتر آرتیستی سونامیر ادوانینگ دوقولان گونی.
1914	